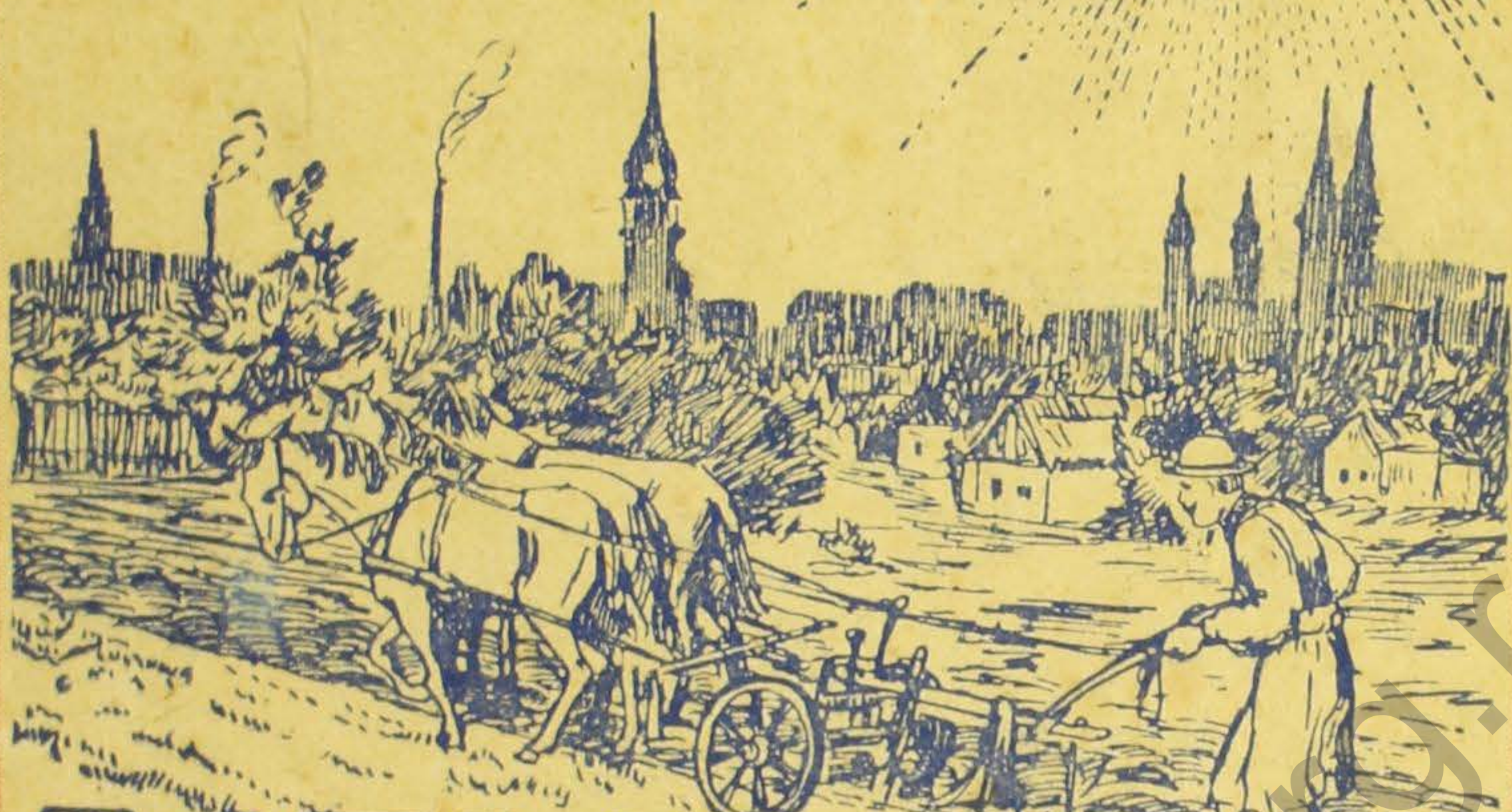
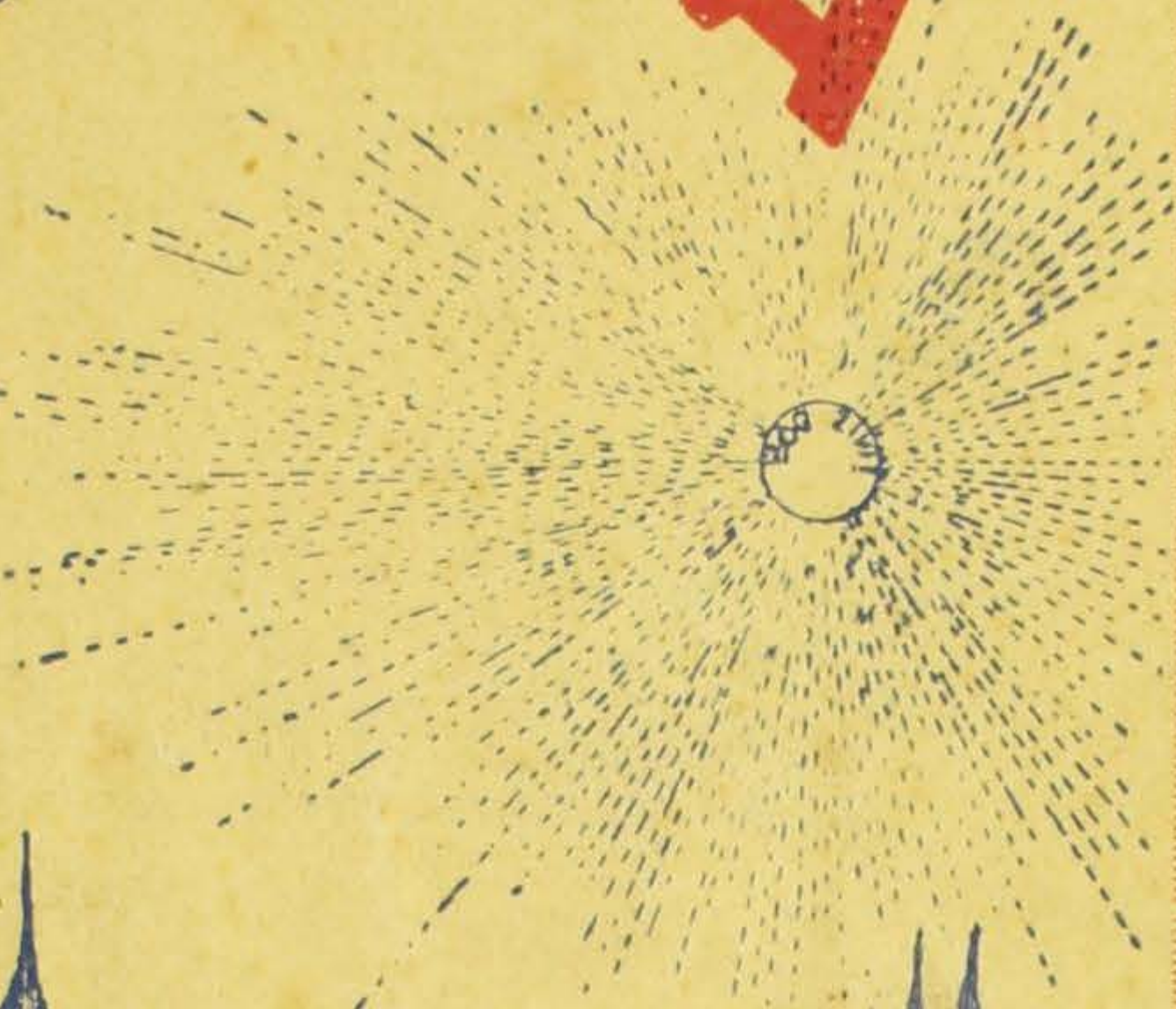

SUBOTIČKA

DANICA

KALENDAR

1945.

GOD

ZP

62. GODINA

SUBOTIČKA DANICA

ILI

KALENDAR

BUNJEVAČKO-ŠOKAČKIH
HRVATA

ZA PROSTU GODINU

INSTITUT „IVAN ANTUNOVIĆ“

Br.: 26/97. 28

SUBOTICA
KNJIŽNICA „IVAN KUJUNDŽIĆ“

1945.

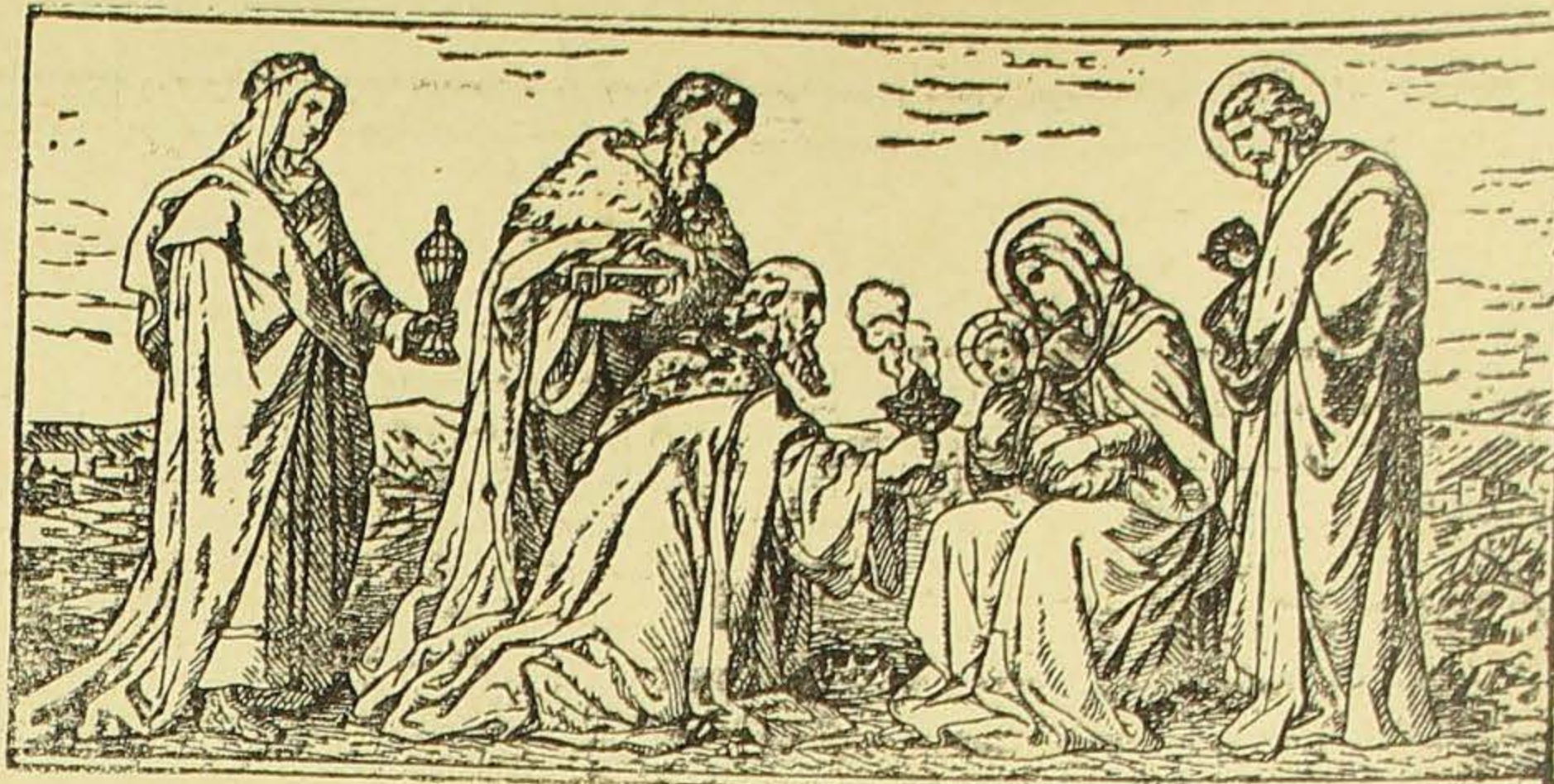
OSNOVAO POP PAJO KUJUNDŽIĆ 1883. GODINE

Za uredništvo i izdavače odgovara: BLAŠKO RAJIĆ Subotica, Beogradski put 52.

SIJEČANJ

broji 31 dan

JANUAR

TRI KRALJA DONESOŠE ISUSU ZLATA, TAMJANA I MIRHE

Dani	Rimski kalendar
Ponedjeljak	1 Nova Godina
Utorak	2 Ime Isusovo
Srijeda	3 Genoveva d.
Četvrtak	4 Tito b.
Petak	5 Telesfor †
Subota	6 Tri Kralja
1. tjed. Kad bi Isusu 12 godina. Lk. 2, 42—52.	
Nedjelja	7 1 po B. Sv. Obitelj
Poned.	8 Severin op. ☾
Utorak	9 Marcellin b.
Srijeda	10 Pavao Pust. p.
Četvrtak	11 Higin p.
Petak	12 Ernest op. †
Subota	13 Bogomir b.
2. tjed. Gozba u Kani. Iv. 2, 1—11	
Nedjelja	14 2. po B. Rad. b. ☼
Poned.	15 Mavro op.
Utorak	16 Marcel p.
Srijeda	17 Antun P. p.
Četvrtak	18 Stol. sv. Petra u R.
Petak	19 Marije m. †
Subota	20 Fabijan i Seb. m.
3. tjed. Isus liječi gubavca. Mt. 8, 1—13.	
Nedjelja	21 3. po B. Janja ☾
Poned.	22 Vincencije m.
Utorak	23 <i>Zaruke B. D. M.</i>
Srijeda	24 Timotej b.
Četvrtak	25 Obrač. sv. Pavla
Petak	26 Polikarpo bm. †
Subota	27 Ivan Zlatousti b.
4. tjed. Radnici u vinogradu. Mt. 20, 1—16.	
Nedjelja	28 Sedamdesetnica ☾
Poned.	29 Franjo Saleski
Utorak	30 Martina dm.
Srijeda	31 Petar Nolasko p.

SIJEČANJ

posvećen je Presv. Imenu Isusovu.

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ Trećak 8. u 13. s. i 29. m.
- ☀ Mlad 14. u 5. s. i 48. m.
- ☾ Prvak 21. u 1. s. i 1. m.
- ☀ Uštap 28. u 7. s. i 14 m.

VRIJEME PO ISKUSTVU.

Lijepo i stalno vrijeme običajno nastaje: Kad se jutrom zapad vjetar okrene u sjevero-zapadni; ako nuz istočni vjetar malko snijega padne; kad se na zapadu gusta magla diže.

Ružno, uopće blago vrijeme nastaje: Kad se sjevero-istočni vjetar mijenja; kad djubre smrdi.

1-og dužina dana 8 sati 27 časaka, do kraja mjeseca raste za 58 časaka.

U siječnju vode
Vino nam ode.

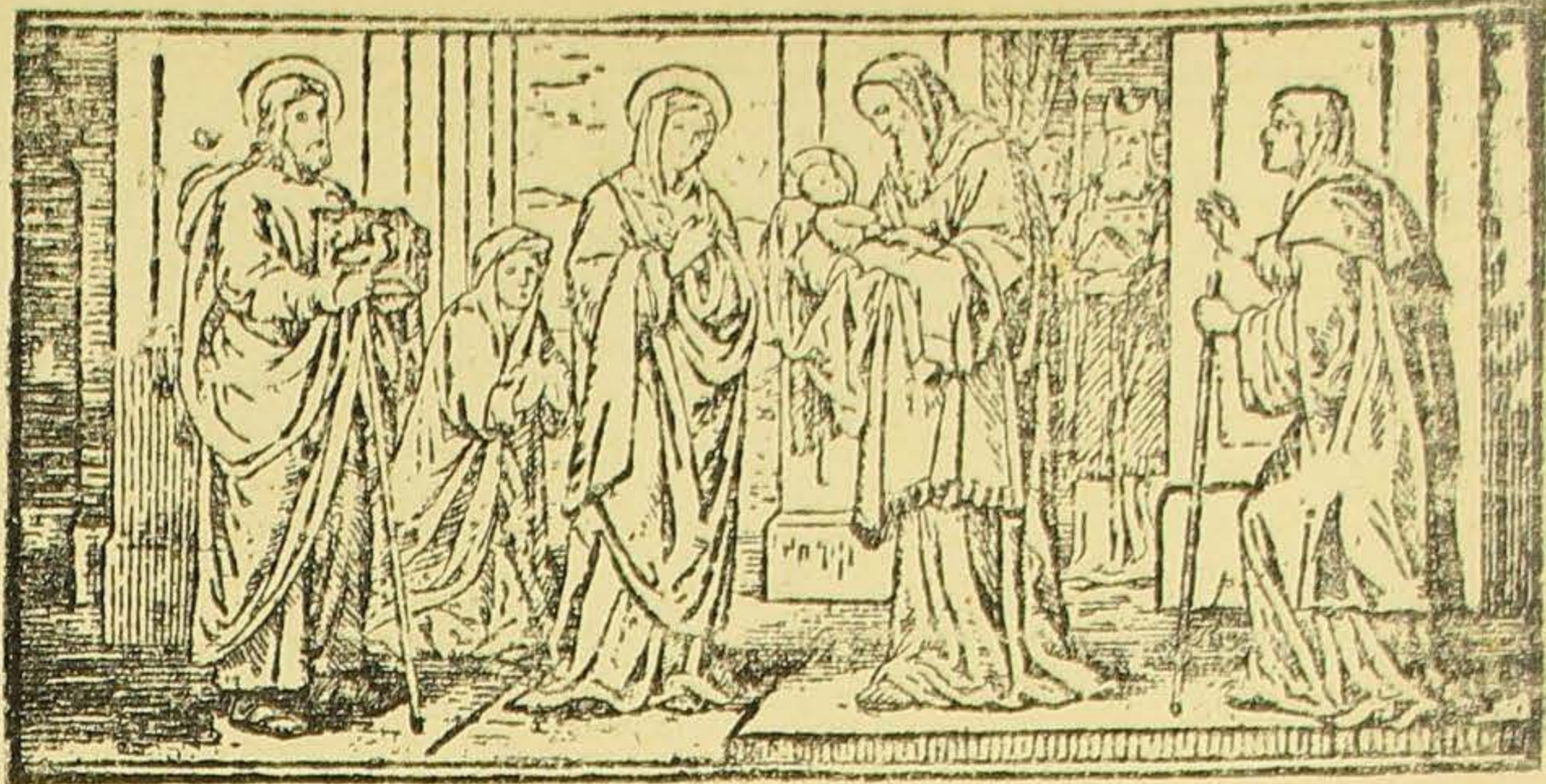
Dan	D N E V N I K	Primitak		Izdatak	

Tko se Boga ne boji i ljudi ne stidi, bježi od njega.

VELJAČA

broji 28 dana

FEBRUAR

ISUSE, MARIJO, JOSIPE, POMOZITE NAS!

VELJAČA

posvećen je Svetoj Obitelji.

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ Trećak 5. u 10. s. 22. m
- Mlad. 12. u 18. s. 31. m.
- ☾ Prvak 19. u 10. s. 7. m.
- ☼ Uštap 27. u 0. s. 31. m.

VRIJEME PO ISKUSTVU.

Mrzlo, lijepo i stalno vrijeme će biti: Ako piri jugo-istočni vjetar; ako je mjesec jako blijed; ako večernje rumenilo jako visoko dosiže.

Zlo pak, ili blago vrijeme će biti: Ako zapadni vjetar piri; ako poslije duže zime snijeg u slici leda pada, što se lako pozna, kad udara u prozor.

1-og dužina dana 9 sati 28 čas. do kraja mjeseca raste za 1 s. i 28 časova.

Sveti Matija
Led razbija;
Kad ga nema
On ga sprema.

Dani

Rimski kalendar

Četvrtak	1	Ignacije bm.	
Petak	2	Svijećnica	†
Subota	3	Blaž bm.	

5. tjed. Sijač i sjeme. Lk. 8, 4—15.

Nedjelja	4	Šesdesetnica	
Poned.	5	Jaga dm.	☾
Utorak	6	Doroteja dm.	
Srijeda	7	Vranka	
Četvrtak	8	Ivan Mat. p.	
Petak	9	Ćiril Aleks. b.	†
Subota	10	Skolastika d.	

6. tjed. Isus liječi slijepca. Lk. 18, 31—43.

Nedjelja	11	Poklade Gospa L.	
Poned.	12	Eulalija	●
Utorak	13	Stjepan op.	
Srijeda	14	<i>Pepelnica</i>	†
Četvrtak	15	Klaudije Kol. p.	†
Petak	16	Julijana dm.	†
Subota	17	Donat m.	†

7. tjed. Đavao kuša Isusa. Mt. 4, 1—11.

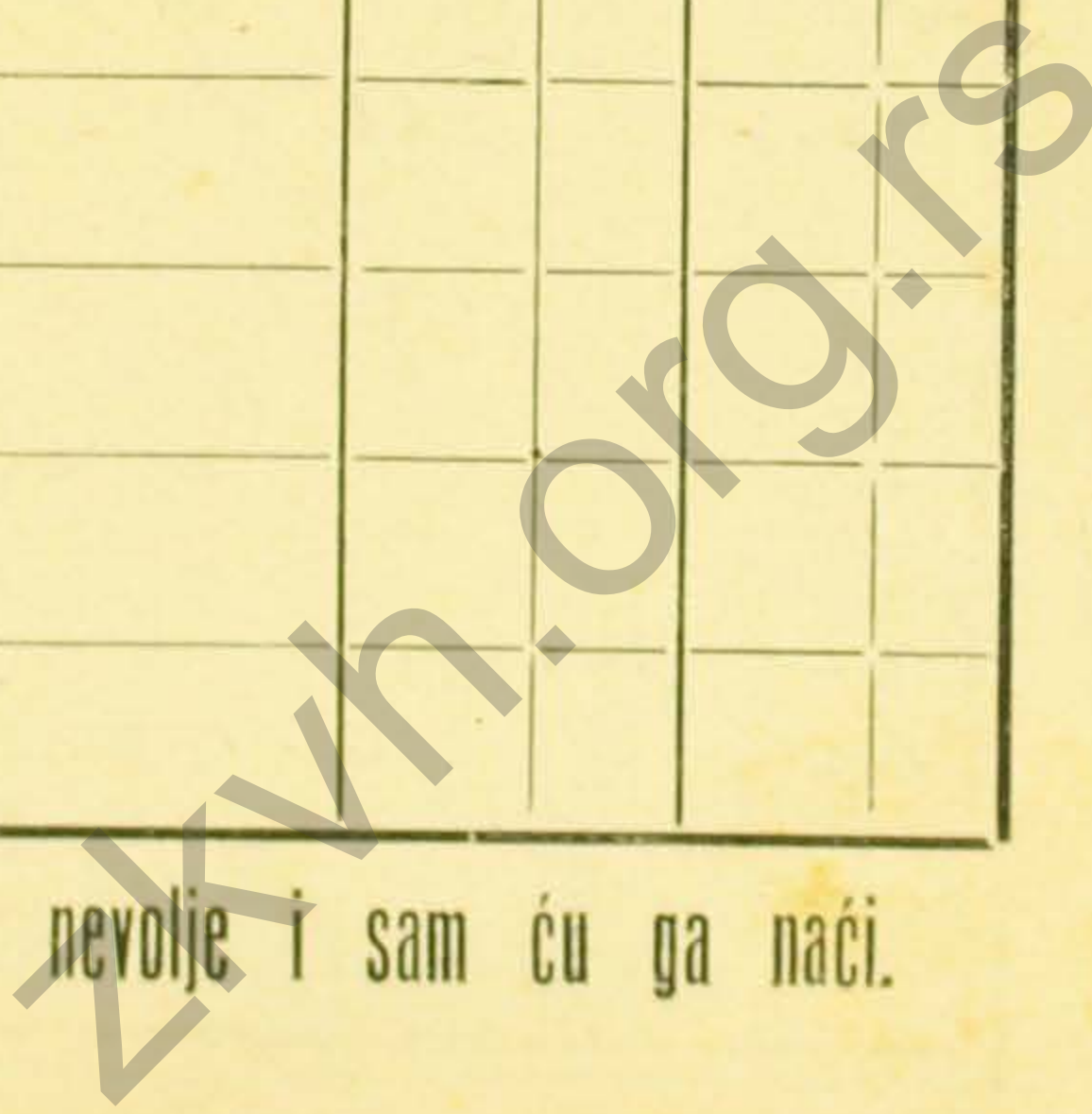
Nedjelja	18	Čista. Simeon	
Poned.	19	Konrad	☾ †
Utorak	20	Eleuter bm.	†
Srijeda	21	Eleon. dm. Kv.	†
Četvrtak	22	St. s. Pet. u A.	†
Petak	23	Petar Dam. K. v.	†
Subota	24	Matija ap. K. v.	†

8. tjed. Preobraženje Isusovo. Mt. 17, 1—9.

Nedjelja	25	Pačista. Viktorin	
Poned.	26	Aleksandar bm.	†
Utorak	27	Leander b.	☼ †
Srijeda	28	Roman op.	†

Dan	D N E V N I K	Primitak		Izdatak	

Daj mi, Bože, u nevolji druga, bez nevolje i sam ću ga naći.

Ožujak

broji 31 dan

MART

ZARUČNIČE BOGORODIČIN, MOLI SE ZA NAS!

Dani	Rimski kalendar
Četvrtak	1 Albin b. †
Petak	2 Simplicij p. †
Subota	3 Kunigunda kr. †
9. tjed. Isus izgoni davla. Lk. 11, 14—28.	
Nedjelja	4 Bezimena. Kazim. †
Poned.	5 Miroslav p. †
Utorak	6 Perpet. i Felic. †
Srijeda	7 Toma Akvin. p. ☾ †
Četvrtak	8 Ivan od Boga p. †
Petak	9 Franciska R. ud. †
Subota	10 40 mučenika †
10. tjed. Isus nahrani 5.000 ljudi. Iv. 6. 1—15.	
Nedjelja	11 Sredoposna. Eulog. †
Poned.	12 Grgur Vel. p. †
Utorak	13 Rosina d. †
Srijeda	14 Matilda ud. ☀ †
Četvrtak	15 Longin m. †
Petak	16 Cirijak m. †
Subota	17 Patricij b. †
11. tjed. Židovi hoće kamenovati Isusa. Iv. 8. 46-51	
Nedjelja	18 Gluha. Ćiril Jer. †
Poned.	19 Sv. Josip †
Utorak	20 Niceta b. ☾ †
Srijeda	21 Benedikt op. †
Četvrtak	22 Oktavijan m. †
Petak	23 7 Žal. M. B. †
Subota	24 Gabrijel ark. †
12. tjed. Isus ulazi u Jeruzalem. Mt. 21, 1—9.	
Nedjelja	25 Cvjetna. Blagovijest †
Poned.	26 Emanuel m. †
Utorak	27 Ivan Damasc. b. †
Srijeda	28 Ivan Kap. p. ☽ †
Četvrtak	29 <i>Vel. Četvrtak</i> †
Petak	30 <i>Vel. Petak</i> †
Subota	31 <i>Vel. Subota</i> †

Ožujak

posvećen je sv. Josipu.

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ Trećak 7. u 1. s. 50. m.
- ☀ Mlad 14. u 4. s. 50. m.
- ☾ Prvak 20. u 20. s. 26. m.
- ☀ Uštap 28. u 18. s. 2. m.

VRIJEME PO ISKUSTVU.

Kakovo je vrijeme oko 9-og ožujka, takovo običaje ostati kroz cijeli mjesec. Ako je siječanj topao bio, ožujak je hladan. Suh ožujak obećaje lijep svibanj. Bure u vrijeme, kad su dani i noći jednako dugi, proriču plodnu godinu. Ako su sunce i mjesec pri izlazu neobično veliki, bit će kiše; isto tako i kad se zvona daleko čuju.

1-og je dužina dana 10 s. 59 č.; do kraja mjeseca raste za 1 sat i 44 časka.

Bolje da te majka bije,
Neg ožujsko sunce grije.

Dan	D N E V N I K	Primitak		Izdatak	

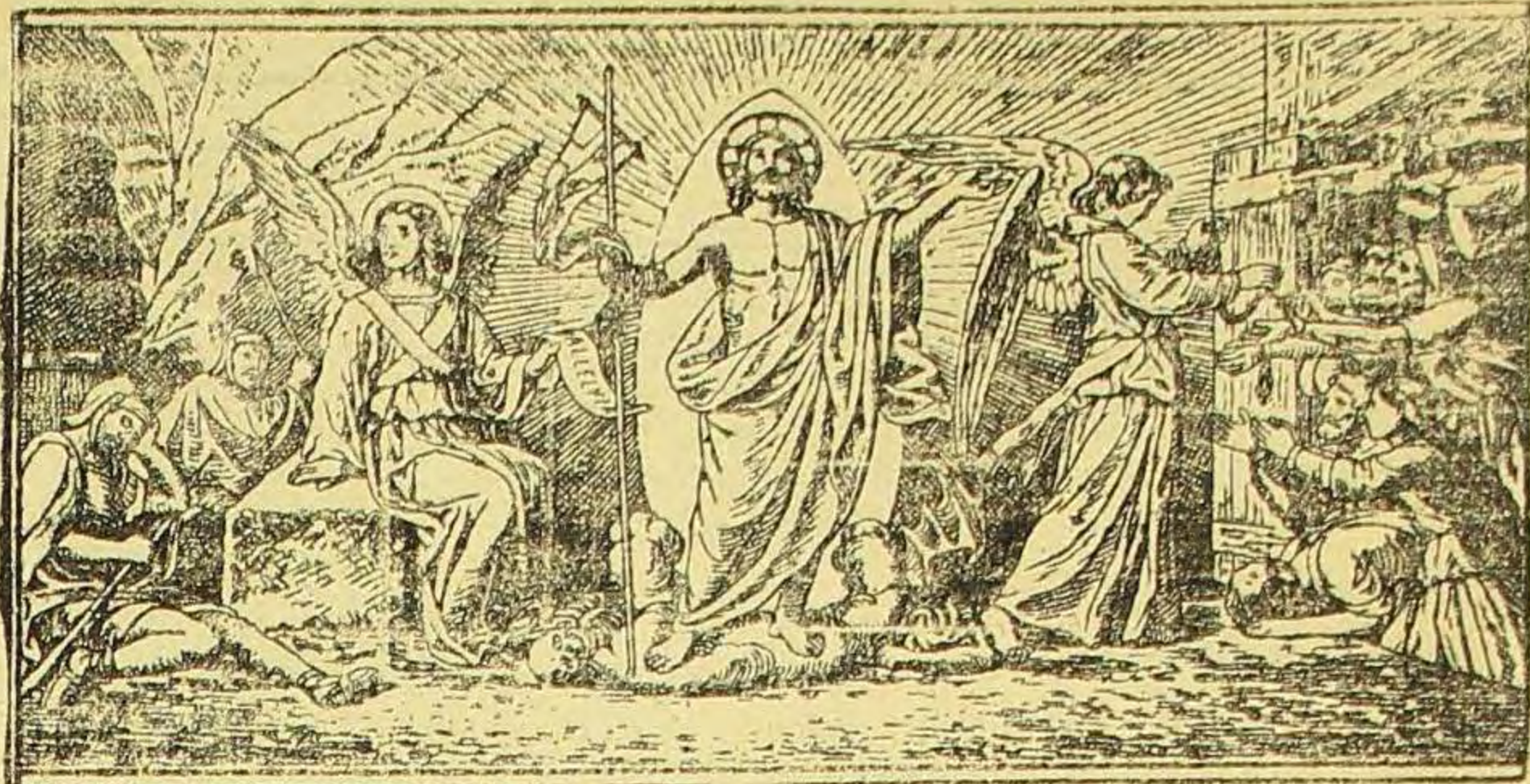
Zrno po zrno pogača, kamen po kamen palača.

Vukh.org.rs

TRAVANJ

broji 30 dana

APRIL

NEMA GA TU; ON USKRSNU.

Dani	Rimski kalendar
13. tjed. Uskrsnuće Isusovo. Mk. 16, 1-7.	
Nedjelja	1 USKRS
Poned.	2 Uskrsni ponedjeljak
Utorak	3 Rikard b.
Srijeda	4 Izidor b.
Četvrtak	5 Vinko Fer. p. ☾
Petak	6 Siksto papa †
Subota	7 Herman Jos. p.
14. tjed. Isus ulazi kroz zatv. vrata. Iv. 20, 19-31.	
Nedjelja	8 Bijela. Dionizij
Poned.	9 Marija Kleof.
Utorak	10 Mehtilda d.
Srijeda	11 Leon papa
Četvrtak	12 Julije papa ☀
Petak	13 Hermenegildo m. †
Subota	14 Justin m.
15. tjed. Dobri pastir. Iv. 10 11-16.	
Nedjelja	15 2. po Us. Lidvina
Poned.	16 Turibij b.
Utorak	17 Rudolf m.
Srijeda	18 <i>Zašt. sv. Josipa</i>
Četvrtak	19 Krescencij m. ☾
Petak	20 Sulpicij m. †
Subota	21 Anselmo b.
16. tjed. Još malo pa ćete me opet vidjeti. Iv. 16. 16-22	
Nedjelja	22 3. po Us. Sost. i K.
Poned.	23 Adalbert b.
Utorak	24 Đurđevo
Srijeda	25 <i>Marko ev.</i>
Četvrtak	26 Kleto p.
Petak	27 Petar Kan. p. ☀ †
Subota	28 Pavao od Križa p.
17. tjed. Idem Onome, koji me poslao. Iv. 16, 5-14	
Nedjelja	29 4. po Us. Petar
Poned.	30 Katarina Sien. d.

TRAVANJ

posvećen je štovanju sv. 5.
Rana Isusovih.

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ Trećak 5. u 19. s. i 43. m.
- ☀ Mlađ 12. u 13. s. i 58. m.
- ☾ Prvak 19. u 8. s. i 26. m.
- ☾ Uštap 27. u 11. s. i 19. m.

VRIJEME PO ISKUSTVU.

Kad je u travnju jako ugodno, slijedi rdjav svibanj. Bure u travnju znače vlažnu godinu. Kad se plava i žuta boja na dugi dobro vide, bit će nekoliko dana lijepo. Kiša oko Uskrsa proriče, da će biti malo raži. Ako je oko Gjurđeva raž tolika, da se gavran u njoj može sakriti, bit će obilan plod.

1-og je dužina dana 12 s. 48 č., do kraja mjeseca 1 s. 35. č. raste.

Vedri li se travanj noću,
Škodi vinu ko i voću.

SVIBANJ

broji 31 dan

M A J

GOSPE SVIBANJSKA, MOLI SE ZA NASI

Dani	Rimski kalendar
Utorak	1 <i>Filip i Jakob ap.</i>
Srijeda	2 Atanazije b.
Četvrtak	3 Našašće sv. Križa
Petak	4 Florijan m. †
Subota	5 Pijo V. papa ☾
18. tjed. Štograd zaištete u ime moje. Iv. 16, 23-30	
Nedjelja	6 5. po Us. Ivan
Poned.	7 Stanislav
Utorak	8 Miholjice } prosni dani
Srijeda	9 Grgur N. }
Četvrtak	10 Spasovo
Petak	11 Franjo H. p. ☾ †
Subota	12 Pankracij m.
19. tjed. Kad dođe Tješitelj Iv. 15, 26-16, 4.	
Nedjelja	13 6. po Us. Servacij
Poned.	14 Bonifacij m.
Utorak	15 Ivan de la S. p.
Srijeda	16 Ivan Nepomuk m.
Četvrtak	17 Paskal p.
Petak	18 Venancij m. ☾ †
Subota	19 Petar Cel. papa †
20. tjed. Tko mene ljubi, riječi moje drži, Iv. 14, 23-31	
Nedjelja	20 DUHOVI
Poned.	21 Duh. ponedjeljak
Utorak	22 Julija d.
Srijeda	23 Željko bm. Kv. †
Četvrtak	24 Ivan Prado bm.
Petak	25 Urban p. Kv. †
Subota	26 Filip N. p. Kv. †
21. tjed. Dana mi je sva vlast Mt. 28, 18-20.	
Nedjelja	27 Presveto Trojstvo ☾
Poned.	28 Augustin b.
Utorak	29 Marija Pazzi d.
Srijeda	30 Ferdinand kr.
Četvrtak	31 TIJELOVO

SVIBANJ

posvećen je Majci Božjoj.

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ Trećak 5. u 6. s. i 46. m.
- ☾ Mlad 11. u 31. s. i 53. m.
- ☾ Prvak 18. u 22. s. i 50. m.
- ☾ Uštap 27. u 2. s. i 55. m.

VRIJEME PO ISKUSTVU.

Lijepo vrijeme će biti: Ako je večernje rumenilo zlatne boje; ako se pri zalazu sunca na vodi i na njivama gusta magla diže; ako žabe na suhom visoko sjede i krekeću.

Zlo vrijeme slijedi: Ako ima jutarnjeg rumenila pri izlazu sunca; ako je večernje rumenilo veoma crveno.

1-og je dužina dana 14 s. 25 č. do kraja mjeseca raste za 1 sat i 14 časaka.

Kad u svibnju mnogo sijeva,
Zemljodjelac neka pjeva.

Dan	DNEVNIK	Primitak		Izdatak	

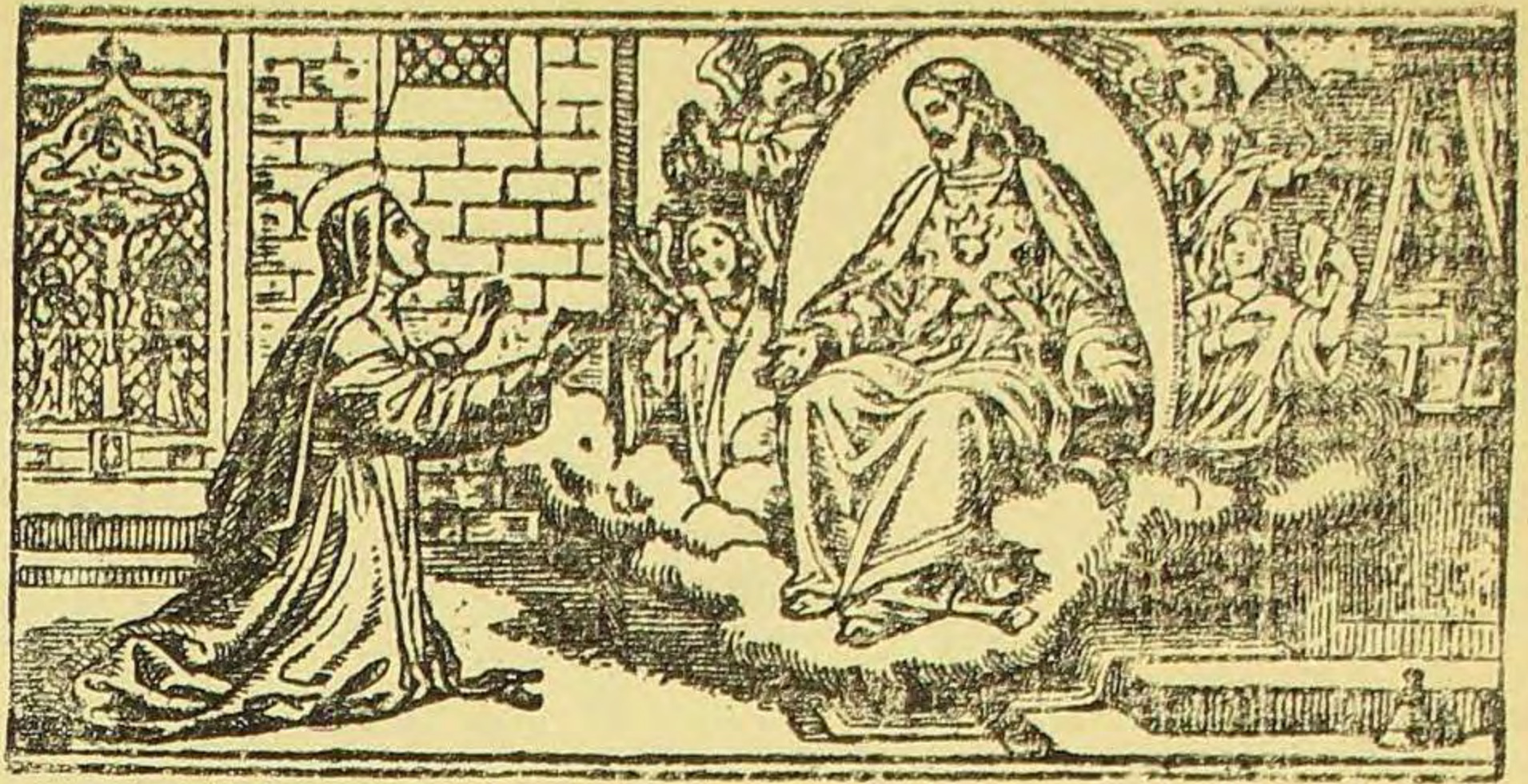
Gdje brat bratu ruku pruži, ondje rod i dom ne tuži.

Digitized by [vkh.org.rs](http://www.vkh.org.rs)

LIPANJ

broji 30 dana

JUNI

PRESVETO SRCE ISUSOVO, ŠTITI OBITELJI NAŠE.

Dani	Rimski kalendar	
Petak	1	Pamfil m. †
Subota	2	Erazmo bm.
22. tjed. Kraljevska gozba. Lk. 14, 16—24.		
Nedjelja	3	2. po Duh. Klodil. ☾
Poned.	4	Kvirin bm.
Utorak	5	Bonifac je bm.
Srijeda	6	Norbert b.
Četvrtak	7	Ropert op.
Petak	8	Srce Isusovo †
Subota	9	<i>Srce Marijino</i>
23. tjed. Izgubljena ovca. Lk. 15. 1—10.		
Nedjelja	10	3. po Duh. Marg. ●
Poned.	11	Barnaba ap.
Utorak	12	Ivan Fak. p.
Srijeda	13	Antun p.
Četvrtak	14	Bazilije b.
Petak	15	Vid m. †
Subota	16	Ivan Regis p.
24. tjed. Petrov ribolov. Lk. 5. 1—11.		
Nedjelja	17	4. po Duh. Adolf ☾
Poned.	18	Efrem S. p.
Utorak	19	Julijana d.
Srijeda	20	Silverij papa
Četvrtak	21	Alojzije pr.
Petak	22	Pavlin b. †
Subota	23	Agripina m.
25. tjed. Ako ne budete pravedniji. Mt. 5. 20—24.		
Nedjelja	24	5 po Duh. R. Iv. K.
Poned.	25	Vilim pr. ☾
Utorak	26	Ivan i Pavao m.
Srijeda	27	Ladislav pr.
Četvrtak	28	Irenej b.
Petak	29	Petar i Pavao
Subota	30	Spomen sv. Pavla.

LIPANJ

posvećen je Presv. Srcu Isusovu.

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ Trećak 3. u 14. s. i 26. m.
- Mlad 10. u 6. s. i 46 m.
- ☾ Prvak 17. u 14. s. i 41. m.
- ☾ Uštap 25. u 16. s. i 7. m.

VRIJEME PO ISKUSTVU.

Lijepo vrijeme će biti: Ako se krijesnica jako sjaji; ako se rijetki bijeli oblaci razidju; ako zuka-vice večerom na gusto prše.

Rrdjavo vrijeme ili kiša će biti: Ako se mnogo žaba pokazuje; ako se mačke ližu i čiste; ako se kokoši u prašini lepršaju, ako psi jedu travu; kad krtice visoke hrpe prave.

1-og je dužina dana 15. s. 40 č. do 20-og o. m. raste za 17. č. a odavde pada za 4 časka.

Hladan juni
Sve pokunji.

SRPANJ

broji 31 dan

Juli

GOSPE ŠKAPULARSKA, MOLI SE ZA NAS!

Dani	Rimski kalendar
26. tjed. Isus nahrani 4.000 ljudi Mk. 8, 1-9.	
Nedjelja	1 6. po Duh. Pr. Krv. Is.
Poned.	2 <i>Pohod B. D. M.</i> ☾
Utorak	3 Heliod b.
Srijeda	4 Udalrik b.
Četvrtak	5 <i>Ćiril i Metod b.</i>
Petak	6 Izaija pr. †
Subota	7 Vilibald b.
27. tjed. Lažni proroci Mt. 7, 15-21.	
Nedjelja	8 7. po Duh. Elizab. ●
Poned.	9 Brcko b.
Utorak	10 Amalija d.
Srijeda	11 Pijo I. papa
Četvrtak	12 Ivan Gv. p.
Petak	13 Margareta d. †
Subota	14 Bonaventura b.
28. tjed. Nepravedni uoravitelj Lk. 16, 1-9.	
Nedjelja	15 8. po Duh. Henrik
Poned.	16 <i>Gospa Škapularska</i>
Utorak	17 Aleksij b. ☾
Srijeda	18 Kamilo p.
Četvrtak	19 Vinko P. p.
Petak	20 Ilija pr.
Subota	21 Danijel pr.
29. tjed. Isus plače nad Jeruzalemom. Lk. 19, 41-47	
Nedjelja	22 9. po Duh. Mar. M
Poned.	23 Apolinar bm.
Utorak	24 Kristina d.
Srijeda	25 <i>Jakov ap.</i> ☺
Četvrtak	26 <i>Ana m. bl. Dj. M.</i>
Petak	27 Pantaleon m. †
Subota	28 Nazarije i Inoc. m.
30. tjed. Farizej i carinik. Lk. 18, 9-14.	
Nedjelja	29 10. po Duh. Marta
Poned.	30 Abdon i Sen. m.
Utorak	31 Ignacije Lojol p. ☾

SRPANJ

posvećen je štovanju predragocjene Kivi Isusove.

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ Trećak 2. u 19. s. i 20. m.
- Mlađ 9. u 14. s. i 41. m.
- ☾ Prvak 17. u 8. s. i 12. m.
- ☾ Uštap 25. u 3. s. i 24. m.
- ☾ Trećak 31. u 23. s. i 34. m.

VRIJEME PO ISKUSTVU

Dobromu se je vremenu nadati: Ako je pri zalazu sunca lijepo bijelo; kad slavuji marljivo pjevaju; ako jutrom i večerom dim ravno uvis ide; kad se kiša promijeni u maglu.

Zlo će vrijeme biti: Ako je pri izlazu sunca bura; ako pijetli kukuriču poslije sunčanoga zahoda; kad su kokoši žalosne; ako se vodne ptice često kupaju.

1-og je dužina dana 15 sati 53 čas. do kraja mjeseca pada za 55 časaka.

Jul močvaran
Svačemu je kvaran.

Dan	DNEVNIK	Primitak		Izdatak	

Dug, zaø drug. Tko je dužan i na Božić je tužan.

KOLOVOZ

broji 31 dan

AUGUST

VELIKA GOSPE, MOLI SE ZA NAS!

Dani

Rimski kalendar

Srijeda	1	Petar u okovima
Četvrtak	2	Porciunkula
Petak	3	Augustin b. zagr. †
Subota	4	Dominik p.

31. tjed. Isus liječi gluhonijemog. Mk. 7, 31—37.

Nedjelja	5	11 po D. Sn. Gosp.
Poned.	6	Preobr. Isusovo
Utorak	7	Kajetan p.
Srijeda	8	Cirijak m. ☽
Četvrtak	9	Ivan Vianej p.
Petak	10	Lovrinac m. †
Subota	11	Suzana dm.

32. tjed. Milosrdni Samaritanac. Lk. 10, 23—37.

Nedjelja	12	12 po Duh. Klara
Poned.	13	Hipol. i Kasij. m.
Utorak	14	Euzebije p. †
Srijeda	15	Velika Gospa
Četvrtak	16	Joakim. Rok p. ☽
Petak	17	Hijacint p. †
Subota	18	Jelena kr.

33. tjed. Isus liječi 10 gubavaca. Lk. 17, 11—19.

Nedjelja	19	13 po Duh. Ljud. b.
Poned.	20	Bernardo p.
Utorak	21	Franciska Š. ud.
Srijeda	22	Simforijan m.
Četvrtak	23	Filip Ben. p. ☽
Petak	24	<i>Bartol ap.</i> †
Subota	25	Ljudevit kr.

34. tjed. Nitko ne može služiti dva gosp. Mt. 6, 24—33.

Nedjelja	26	14 po Duh. Zef.
Poned.	27	Josip Kal.
Utorak	28	Augustin b.
Srijeda	29	Glavosjek Iv. Kr.
Četvrtak	30	Ruža Lim. d. ☽
Petak	31	Rajmund N. p. †

KOLOVOZ

*posvećen je prečistom
Srcu Marijinu.*

MJESEČEVE MIJENE

- ☽ Mladj 8. u 1 s. i 29 m.
- ☾ Prvak 16. u 1 s. i 43 m.
- ☉ Uštap 23. u 13 s. i 0 m.
- ☾ Trećak 30. u 4 s. i 50 m.

VRIJEME PO ISKUSTVU.

Obično slijedi lijepo vrijeme: Ako ovce još i u večer veselo skaču; kad sove po kiši viču; ako se vjetar po danu mijenja; ako rosa u jutro dugo na travi ostaje.

1-og je dužina dana 14 sati i 56 čas., do kraja mjeseca pada za 1 sat i 32 časa.

Ako august žeže,
Žeže i vino.

Dan	D N E V N I K	Primitak		Izdatak	

Od rakije kuća proplakuje, a od vina nije nikad mirna.

zvkj.h.org.rs

RUJAN

broji 30 dana

SEPTEMBAR

ANDELE ČUVARU. ČUVAJ I BRANI NAS!

Dani	Rimski kalendar
Subota	1 Egidije op.
35. tjed.	Mladić iz Naïma. Lk. 7, 11—16.
Nedjelja	2 15. po Duh. Stjep.
Poned.	3 Mansvet b.
Utorak	4 Rozalija d.
Srijeda	5 Lovro Just. b.
Četvrtak	6 Zaharija p. ☉
Petak	7 Marko Križ. m. †
Subota	8 Mala Gospa
36. tjed.	Isus liječi čovjeka s vod. bol. Lk. 14, 1-11.
Nedjelja	9 16. po Duh. Petar
Poned.	10 Nikola T. p.
Utorak	11 Proto i Hijac. m.
Srijeda	12 <i>Ime Marijino</i>
Četvrtak	13 Amat b.
Petak	14 <i>Uzv. sv. Križa</i> ☾ †
Subota	15 <i>Žalosna Gospa</i>
37. tjed.	Najveća zapovijed. Mt. 22, 34—46.
Nedjelja	16 17. po Duh. Lud.
Poned.	17 Rane sv. Franje
Utorak	18 Josip K. p.
Srijeda	19 Januarij m. Kv. †
Četvrtak	20 Eustahij m.
Petak	21 <i>Matej ap.</i> Kv. ☉ †
Subota	22 Mauric. m. Kv. †
38. tjed.	Isus liječi uzetoga, Mt. 9, 1—8.
Nedjelja	23 18. po Duh. Tek.
Poned.	24 M. B. otk. sužanj.
Utorak	25 Kleofa m.
Srijeda	26 Kanadski mučen.
Četvrtak	27 Kuzma i Dam. m.
Petak	28 Venceslav kr. ☾ †
Subota	29 <i>Mikael Ark.</i>
39. tjed.	Kraljevska gozba. Mt. 22, 1—14.
Nedjelja	30 19. po Duh. Jeron.

RUJAN

posvećen je štovanju Anđela čuvara.

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ Mlađ 6. u 14 s. i 41 m.
- ☽ Prvak 14. u 18 s. i 46 m.
- ☾ Uštap 21. u 21 s. i 38 m.
- ☽ Trećak 28. u 12 s. i 17 m.

VRIJEME PO ISKUSTVU.

Lijepo će vrijeme biti: Ako se na početku mjeseca mnogo letećih zvijezda pokazuje; ako ne pada rosa, ili ako se ubrzo osuši; ako su noći neobično hladne; ako sunce lijepo čisto zapada; kad se mliječni put jasno vidi.

Zlo vrijeme će biti: Ako se golubovi kupaju i kasno kući lete; ako ne pada rosa, ili naglo izčezne.

1-og je dužina dana 13 sati i 21 čas., do kraja mjeseca pada za 1 sat 38 časaka.

Rujanski hlad
Gotov glad.

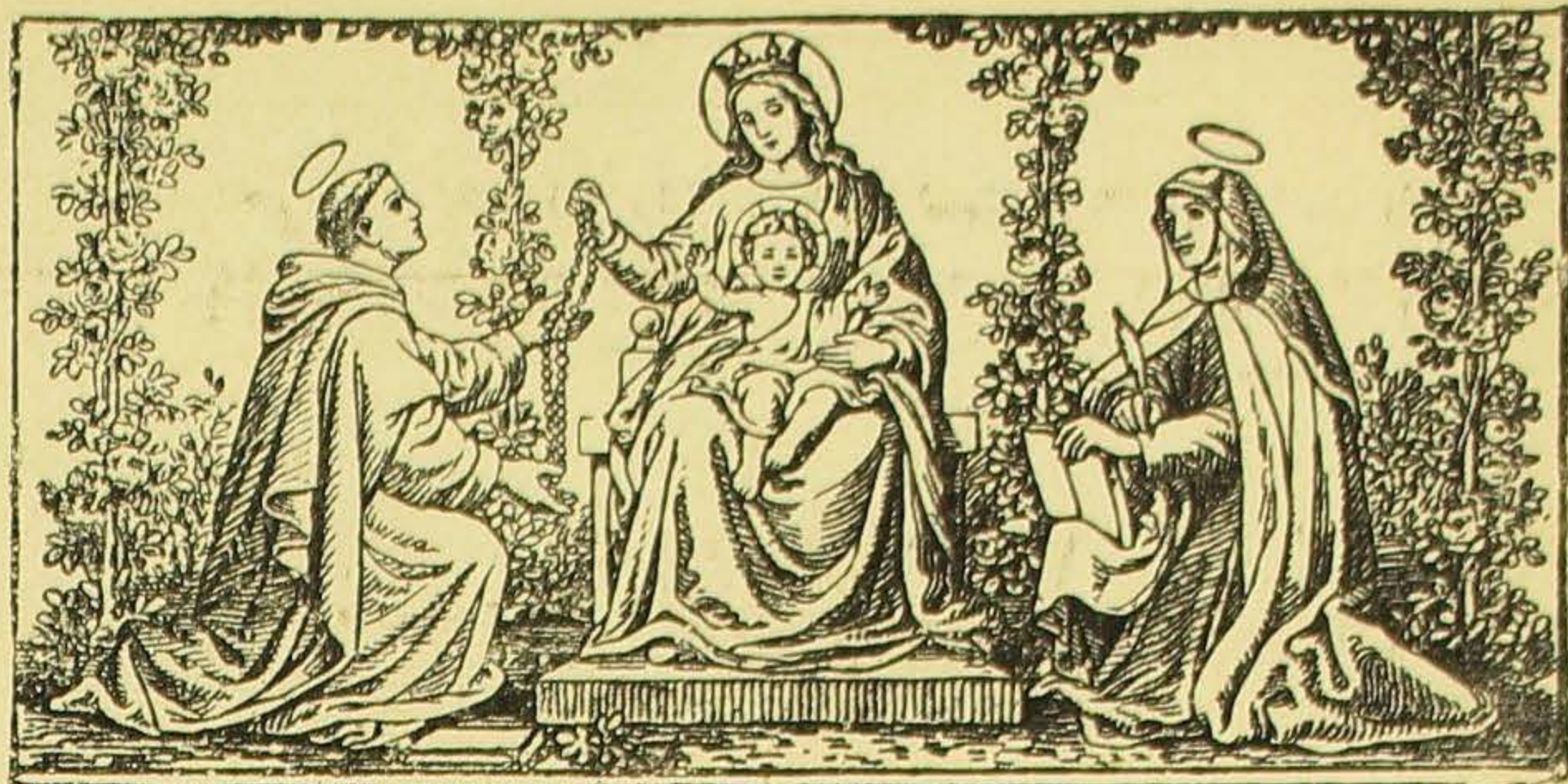
Dan	DNEVNIK	Primitak		Izdatak	

Nijemom djetetu ni mater ne razumi riječi.

LISTOPAD

broji 31 dan

OKTOBAR

KRALJICE SVETE KRUNICE, MOLI SE ZA NAS!

LISTOPAD

posvećen je Kraljici
svete Krunice.

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ Mlad 6. u 6 s. i 46 m.
- ☾ Prvak 14. u 10 s. i 22 m.
- ☾ Uštap 21. u 6 s. i 2 m.
- ☾ Trećak 27. u 23 s. i 5 m.

VRIJEME PO ISKUSTVU.

Mlako će vrijeme biti: Ako drveće u jesen po drugi put cvate; ako su šiške oko Miholja prazne ili vodene; ako su ptice u jesen mršave; ako oko Miholja mnogo kiše pada, i vjetrovi s juga ili jugozapada pušu.

Ranu zimu pokazuje: Ako mra-vi u srpnju svoje hrpe ranije prave nego inače.

1-og je dužina dana 11 sati i 39 čas., do kraja mjeseca pada za 1 sat i 41 časka.

Luki kišica,
Petru pšenica.

Dani Rimski kalendar

Poned.	1	Remigije b.
Utorak	2	Andjeli čuvari
Srijeda	3	Mala Terezija d.
Četvrtak	4	Franjo As. p.
Petak	5	Placid m. †
Subota	6	Bruno p. ☾

40. tjed. Bolesni sin kraljeva čovjeka, Iv. 4, 46-53.

Nedjelja	7	20. po Duh. S. Krun.
Poned.	8	Brigita ud.
Utorak	9	Dionizij b.
Srijeda	10	Franjo Borgija p.
Četvrtak	11	Nikasije bm.
Petak	12	Maksimilijan b. †
Subota	13	Slavoljub kr.

41. tjed. Kraljev obračun. Mt. 18, 23-35.

Nedjelja	14	21. po Duh. Kalist. ☾
Poned.	15	Terezija d.
Utorak	16	Hedvíga kr.
Srijeda	17	Margareta A.
Četvrtak	18	Luka ev.
Petak	19	Petar Alk. p. †
Subota	20	Ivan Kanc. p.

42. tjed. Porez. Mt. 22, 15-21.

Nedjelja	21	22. po Duh. Ursula ☾
Poned.	22	Kordula d.
Utorak	23	Ignacije b.
Srijeda	24	Rafael Ark.
Četvrtak	25	Krizanto i Dar. m.
Petak	26	Demetrije m. †
Subota	27	Sabina m. ☾

43. tjed. Kći Jairova. Mt. 9, 18-26.

Nedjelja	28	23. po D. Šim. i Juda
Poned.	29	Narcis b.
Utorak	30	Alfonzo Rodr. p.
Srijeda	31	Vuk b.

Dan	DNEVNIK	Primitak		Izdatak	

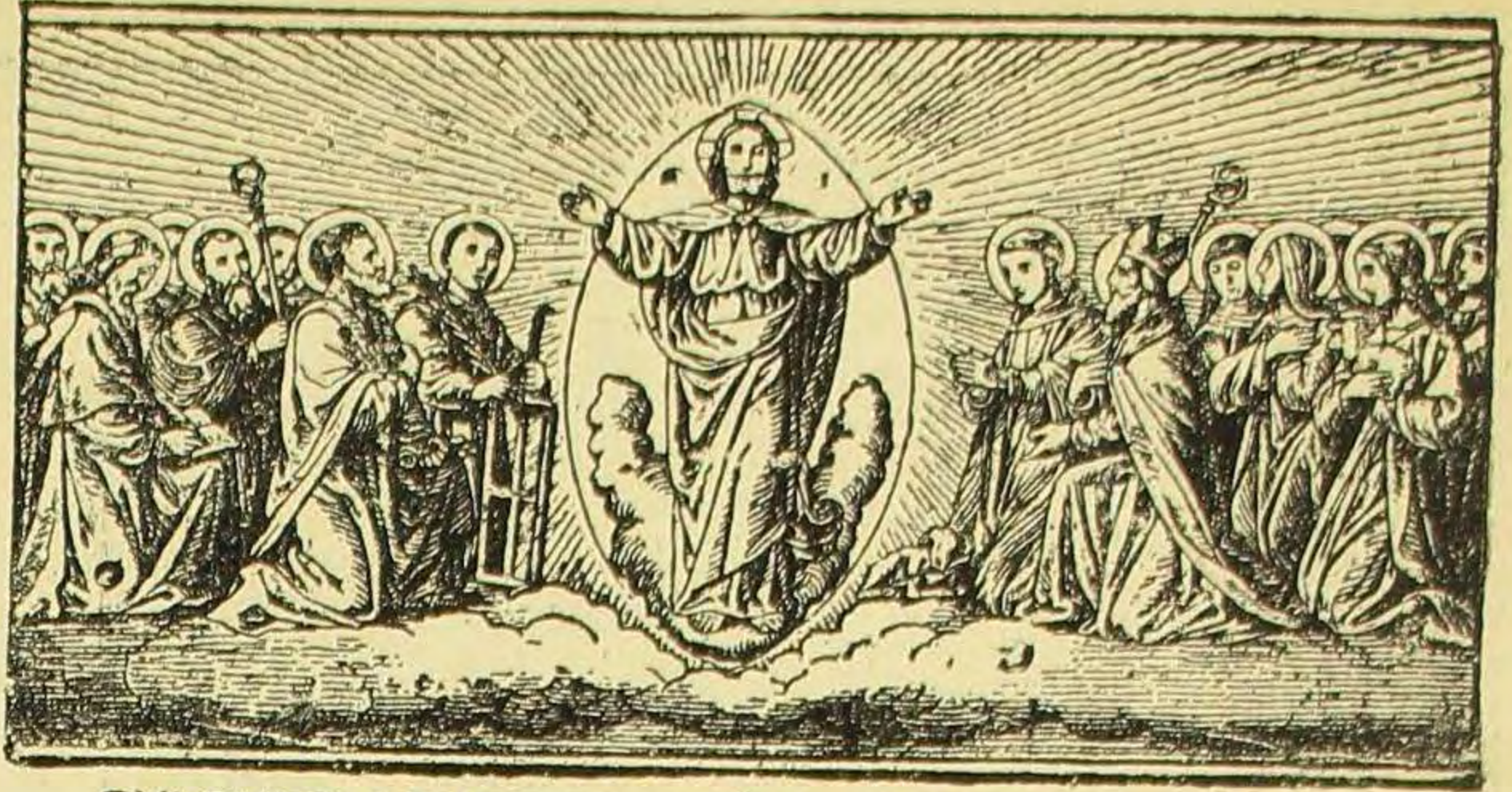
Bolje je svoju zemlju orati, nego na. tudjoj novce brojiti.

zkyh.org.rs

STUDENI

broji 30 dana

NOVEMBAR

SVI SVETI I SVETICE BOŽJE. MOLITE SE ZA NAS!

Dani	Rimski kalendar
Četvrtak	1 Svi Sveti
Petak	2 Dušni dan
Subota	3 Hubert b.
44. tjed. Oluja na moru. Mt. 8, 23—27.	
Nedjelja	4 24. po Duh. Kar, B. b.
Poned.	5 Mirko p. ☾
Utorak	6 Leonardo p.
Srijeda	7 Engelbert b.
Četvrtak	8 Bogdan p.
Petak	9 Teodor m. †
Subota	10 Andrija A. p.
45. tjed. Dobro sjeme i kukolj. Mt. 13, 24—30.	
Nedjelja	11 25. po Duh. Martin B.
Poned.	12 Martin papa
Utorak	13 Stanislav K. p. ☾
Srijeda	14 Jozafat m.
Četvrtak	15 Leopold p.
Petak	16 Ivan Trog. b. †
Subota	17 Grgur Č. b.
46. tjed. Zrno gorušično. Mt. 13, 31—35.	
Nedjelja	18 26. po Duh. Odo p. ☾
Poned.	19 Elizabeta ud. ☾
Utorak	20 Feliks V. p.
Srijeda	21 Prikaz. B. D. M.
Četvrtak	22 Cecilija dm.
Petak	23 Klement Papa †
Subota	24 Ivan od Križa p.
47. tjed. Propast Jeruzalema. Mt. 24, 15—35.	
Nedjelja	25 27. po Duh. Katarina
Poned.	26 Ivan Berchmans p. ☾
Utorak	27 Virgilije b.
Srijeda	28 Sosten p.
Četvrtak	29 Saturnin b.
Petak	30 Andrija ap.

STUDENI

*sjeća nas groznih muka,
što ih trpe duše u čistilištu.*

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ Mlađ 5. u 0 s. i 17 m.
- ☾ Prvak 13. u 0 s. i 2 m.
- ☾ Uštap 19. u 16 s. i 7 m.
- ☾ Trećak 26. u 14 s. i 26 m.

VRIJEME PO ISKUSTVU

Duga kruta zima slijedi: Ako je srpanj topliji od kolovoza, studeni hladan, i ako su u drugoj polovici studena bile jugo-zapadne bure; ako su ptice u jesen debele; ako je mnogo hme-lja, žira i mnogo voća s košticom rodilo; ako je studeni suh i ako je oko Miholja mirno vrijeme.

1-og je dužina dana 9 s. 56 č., do kraja pada za 1 sat i 14 časaka.

Teška zima
Težak snop.

PROSINAC

broji 31 dan

DECEMBAR

RODI MARIJA ISUSA, SPASITELJA SVIJETA (BOŽIĆ).

Dani	Rimski kalendar
Subota	1 <i>Državni praznik</i>
48. tjed	Sudnji dan. Lk. 21, 25-33.
Nedjelja	2 1. Adv. Bibijana.
Poned.	3 Franjo Ks. p.
Utorak	4 Barbara dm. ☉
Srijeda	5 Saba op.
Četvrtak	6 Nikola b.
Petak	7 Ambrozije b. †
Subota	8 Bezgrješ. Začecé
49. tjed.	Ivan šalje učenike Isusu. Mt. 11, 2-10.
Nedjelja	9 2. Adv. Leokadija
Poned.	10 Prenos kuće Lor.
Utorak	11 Damas papa
Srijeda	12 Maksencij m. ☾
Četvrtak	13 Lucija dm.
Petak	14 Spiridion m. †
Subota	15 Irenej m.
50. tjed.	Poslanstvo k Ivanu Iv. 1, 19-28.
Nedjelja	16 3. Adv. Materice
Poned.	17 Lazar
Utorak	18 Oč. por. B. D. M.
Srijeda	19 Vladimir p. Kv. ☉ †
Četvrtak	20 Amon m.
Petak	21 Toma ap. Kv. †
Subota	22 Zenon m. Kv. †
51. tjed.	Ivan propovijeda u pustinji. Lk. 3, 1-6.
Nedjelja	23 4. Adv. Oci
Poned.	24 Badnji dan
Utorak	25 BOŽIĆ
Srijeda	26 Stjepan pm. ☾
Četvrtak	27 Ivan ap.
Petak	28 Mladenci †
Subota	29 Toma bm.
52. tjed.	Simeonovo proročanstvo. Lk. 2, 33-40.
Nedjelja	30 N. po Božiću. David
Poned.	31 Silvestar papa

PROSINAC

posvećen je Malom Isusu.

MJESEČEVE MIJENE

- ☉ Mlad 4. u 19 s. i 14 m.
- ☾ Prvak 12. u 11 s. i 34 m.
- ☽ Uštap 19. u 3 s. i 38 m.
- ☾ Trećak 26. u 8 s. i 55. m.

VRIJEME PO ISKUSTVU

Ako je na početku i na kraju prosinca, i cio mjesec siječanj mlako vrijeme, traje zima do kraja ožujka, ako je do Božića neprestano zima, onda obično popusti. Hladan prosinac obećaje rano proljeće i dobru godinu.

1-og je dužina dana 8 sati i 41 čas., do 20-og pada za 19 čas.,

Crn Božić,
Bijeli Uskrs.

POGLAVARSTVO CRKVE KATOLIČKE

Vrhovni poglavar Crkve, namjesnik Kristov:

SV. OTAC PAPA PIJO XII.

Vlada od 6. veljače 1939.

EPISKOPATU NAŠOJ DRŽAVI

Hrvatski metropolita i predsjednik biskupskih konferencija

Dr. ALOJZIJE STEPINAC

nadbiskup zagrebački.

Sarajevski nadbiskup:	Dr. Ivan Ev. Šarić
Beogradski nadbiskup:	Dr. Josip Ujčić
Barski nadbiskup:	Dr. Nikola Dobrečić
Naslovni nadbiskup:	O. Rafael Rodić
Đakovački biskup:	Dr. Antun Akšamović
Senjski biskup:	Dr. Viktor Burić
Krčki biskup:	Dr. Josip Srebrnić
Križevački biskup:	Dr. Janko Šimrak
Splitski biskup:	Dr. Klement Bonefačić
Šibenički biskup:	Dr. Fra Jerolim Mileta
Hvarski biskup:	Msgr. Miho Pušić
Dubrovački biskup:	Dr. Pavao Butorac
Kotorski biskup:	Dr. Pavao Butorac
Mostarski biskup:	Dr. Petar Čule
Banjalučki biskup:	O. Josip Garić
Subotički biskup:	Msgr. Lajčo Budanović
Velikobečkerečki biskup:	Dr. Josip Ujčić
Ljubljanski biskup:	Dr. Josip Rožman
Mariborski biskup:	Dr. Iv. Josip Tomažić
Skopljanski biskup:	Dr. Smiljan Čekada
Pom. biskup zagreb:	Dr. Franjo Salis-Sevis
Pom. biskup zagreb:	Dr. Josip Lach

DOLAZE...

Što šušti kroz kukuruze tihe, ravne Bačke? Što se šapće po puteljcima, na uglovima ulica, na trgovima, po kućama? Što drhću pernate kape na glavama okupatorskih žandara? Zašto vlada nervoja u »žutoj kući« kod onih, koji su pred malo dana još uzdignute glave hodali ulicama, kao da je sav svijet pod njihovim nogama? Zašto se razni »méltóságoši« i »nadjšagoši«, pakuju u žurbi, dok su pred malo dana bezbrižno pušili debele cigare, sjedeći kraj kafanskih stolova i iz visoka promatrali tu raj, koja prolazi ulicama pognute glave — te vad race?

Dolaze! Tu su! Vidjeli smo ih! Razgovarali smo s njima! Veseli su, jer nose slobodu braći svojoj! Okovi ropstva već puštaju. Još malo samo strpljivosti i mi ćemo biti slobodni! Popucat će okovi na rukama našima, jer se približuju oni, koji se nisu dali sputat u okove, koji su ostavili svoje kuće, svoje roditelje, djecu svoju dolaze oni, koji su navikli na pregaranje, led, zimu, glad i. t. d. Dolaze naši hrabri borci, dolaze Partizani.

To je šušanj kroz kukuruze! O njima se šaputalo po ulicama, trgovima! Oni su uzrok strahu okupatora! Jer oni dolaze, bježe »meltošagoši«, »nadjšagoši« i druge pijavice na narodnoj grbači!

Neko posebno raspoloženje struji žilama onih malih, prezrenih, proganjanih, ali nikada ne pokorenih, — jer se približuje dan radosti, dan veselja, dan slobode! Već se čuje pucanj prvih pušaka! Prolaze gradom prvi vojnici, od kojih se mi ne bojimo, ne sakrivamo se, ne drhćemo od straha, jer su to oni Partizani sjedinjeni sa crvenoarmejcima, krv naše krvi! Slobodno se opet ori pjesma slobode, naša pjesma, preko ravne Bačke! Slobodno opet leprša zastava naša na kućama našima! Mi smo slobodni! Nismo više robovi, nego svoji na svome! Brišite suze, slavenske majke, jer nisu se uzalud borili sinovi vaši! Brišite suze i veselite se, jer ne će više perjate kape obilaziti oko vaših salaša, da vam silom tjeraju djecu vašu u borbu protiv istokrvne braće! Veselite se, jer su vaši sinovi oni, koje smo sa zebnjom očekivali, da nam donesu slobodu. I donijeli su je! Sloboda je tu!

O Bože, čuvaj slobodu našu! Na daj, da se ikada više vrati tiranin! Raspali ljubavlju srca bratska, da očuvamo ono što nas tako skupo košta, slobodu našu. Blagoslovi rad naš! A one, koji su položili živote svoje za slobodu, nagradi ih — o Bože — jer su ljubili braću svoju i za njih su žrtvovali sebe. Krv njihova neka bude zalog slobode onima, koji ostaju!

As.

ANDEO I ČOBAN

(Narodna pripovijetka)

Putovao neki čoban u svit jer mu je već dodijalo bilo čuvati: tudje ovce i koze, pa krenu priko brda i dolina. Zima je bila, studeno da srce puca, on zagruo svoju kabanicu, šepicu natuko na glavu, pa ni brige. Idući tako susrije nikog siromaka. Gotovo go i bos sio ovaj pokraj puta, drhće i trese se od zime, da mu sve zubi cvokoću. — Šta tu radiš? — zapita ga čoban. — Evo sidim, pa čekam, da se smrznem, jer dalje ne možem da idjem. — Čoban se sažali, skine kabanicu i s njom zagrne siromaka, a on ostade samo u svojim starim izlizanim 'aljinama. Kad se siromak malo razgrijao, zapita čobana: — A kud si ti pošao? — Čoban odgovori: — U svit. Nemam sriće, nego od vika čuvam tudje ovce i koze, pa sam poš'o ne bi li našo štogod bolje... — Dobro, — reče siromak, — i ja sam poš'o u svit, pa ćemo zajedno... — Čoban pristane i podju zajedno.

Putovali su dugo i dugo, sve kroz same šume i planine hraneći se iz čobanove torbe, i tek posli nekoliko dana stigoše kod jednoga gazde na konak. — Možeš li nas primiti na konak, siromašni smo? — zapita čoban. — Možem, — odgovori gazda, — dobrim je ljudima moja kuća uvijek otvorena. — I primi ih u kuću i stane razgovarati s njima kao s braćom. Pripovidao im je, kako je dugo godina bio u zavadi sa svojim bratom i kako se danas s njime pomirio, te mu je brat, na uspomenu toga, poklonio skupocinu zlatnu čašu. On ustade te im čak i pokaže tu čašu, koja je bila od suhoga zlata, i reče im, kako će sutra prirediti gozbu i prvi nazdraviti iz te čaše. Pošto su noćili, krenuli su sutradan na put, oprostivši se sa domaćinom. Čim su odmakli podalje od kuće, a ono siromak izvadi ispod kabanice zlatnu čašu i pokaže je čobanu.

— Šta si to uradio? — zapita čoban začudjen. — Ukro je, — odgovori siromak, — i ništa me više ne pitaj, jer ti ništa kazati neću...

Drugo veče stigli su na konak kod jednoga tvrdice, koji ih nikako ne htide primiti u kuću. Tek pošto mu siromak pokaza zlatnu čašu i reče, da će mu je pokloniti, ako ih primi na konak, pusti ih, ali ne u kuću nego u štalu, gdi su zajedno s govedom morali prinočiti. Ipak siromak održa rič i pri polasku pokloni zlatnu čašu tvrdici.

Treću noć stigoše putnici na konak kod jednoga seljaka, koji nikoga nije imao nego ženu i jedinca sina. Seljak ih svesrdno dočeka, počasti ih, koliko je mogao, a pri polasku dade im sina, da im pokaže put, koji je vodio kroz gustu šumu u neki grad. Kad su bili usrid šume i prilazili priko nikog potoka, a onaj siromak gurne dite, i ono se utopi u vodi. — E ne ću ja više s tobom putovati! — dreknu čoban na siromaka — ovaka bezakonja još niko nije učinio. Poštenom čoviku ukro si čašu i dao je tvrdici, a onim čestitim ljudima utopio si jedinca. — Siromak se osmine i reče: — Ona zlatna čaša bila je otrovana, i onaj poštenjak, da je okusio samo kap iz nje, bio bi mrtav. Stoga sam je ukro od poštenog čovika, a dao tvrdici. Tvrdica je mlogog siromaka ucivilio, i on će se iz nje otrovati, a sirotinja će odahnuti dušom. A ovo dite što sam utopio, dobro je, jer da je ostalo živo, upropastilo bi i oca i mater i mlogo im zla nanelo. Bolje je da nemaju, nego da im postane onaki. — Ama ko si ti, — zapita začudjen čoban, — pa da to znaš? — Ja sam andjo i čuvam dobre ljude, — odgovori siromak. — Vodio sam te sa sobom, da ti kažem, kako se Bog stara za sve dobre i poštene ljude, makar sidili kod kuće, a da ne traže sriću u svitu ko ti. I ti se vrati ovcama i živi s mirom, a kad ti gazda umre, sve će njegovo ostati tebi. Njemu se rodila kćer, i ona će se zagledati u te i uzet ćete se. — To reče i nestade ga, a čoban se vrati otkud je i pošao. Kad je gazdina kćer narasla, zbilja se zagledala u njega i uzeli su se, a posli smrti staroga sve je imanje ostalo njima. Oni su srićno živili pa i danas su živi, ako još nisu umrli.

VIJENAC BUNJEVAČKE DJEVOJKE

Jedan je dan neobičan u životu djevojke, kada razdragana, što je njen san postao stvarnost, zbunjena, što je ona središte opće pažnje, što se svi oko nje vrte i ugadjaju joj, polazi, da pred svojom Crkvom i njezinim službenikom izjavi svom ženiku, da ga ljubi i da će mu biti vjerna do smrti. Majka je prati suzama i blagoslovom, a u tom trenutku djevojka vidi svu svoju prošlost. U trenutku pred njom je njezino djetinjstvo i djevojaštvo, koje napušta, da ga zamijeni životom sudionice u stvaranju i produženju ljudskog roda.

I vanjskim znakom je označen taj njezin najnemirniji, ali i najsretniji dan. Na glavi joj je vijenac spleten obično od bijelog cvijeća, koji simbolički govori, da djevojka u svoj novi život nosi svoju čistu, cvjetnu mladost, nosi svoje djevičanstvo. Ono će biti zalog njezine bračne sreće. Kod svih naroda i religija, o kojima imamo povijesnih zabilježaka kroz sve vjekove do danas, prakticira se, da djevojka svoje djevičanstvo pokloni svom ženiku vijencem ukrašena.

Naše bunjevačke djevojke »snaše« na dan vjenčanja takodjer nose cvijetni vijenac na glavi. Ovim pisanjem hoćemo da iznesemo sve ono, što smo uspjeli zabilježiti o bunjevačkom djevojačkom vijencu po kazivanju naših najstarijih baka unatrag 80—85 godina, po fotografijama, koje imamo i po onom, što nam govore sačuvani vijenci naših baka, nana, tetaka, strina i drugarica. S druge strane želimo na ovaj način oteti zaboravu i opet jednu karakterističnu stvarčicu, koja je uz nošnju, vez i drugo takodjer odavala našu narodnu dušu u mirnoj i čestitoj nam prošlosti.

Davno nekad vijenac je spleten od živog cvijeća izraslog u vrtu mladoženjine majke, koja ga je za tu svrhu posebnom pažnjom negovala. Vrtovi su onda bili puni nevena, carske krune, kadive, ljubidraga, šemboja i drugog narodnog cvijeća živih, sunčanih toplih boja. Božje drvce i ružmarin takodjer nije manjkao. Kasnije kada se razvila umjetnost pravljenja vještačkog cvijeća —

perlica, — koje je oblikom i bojom zamijenilo živo vrtno cvijeće, jer je živo u toplije dane brzo uvenulo, zimi ga pak nije bilo, naše su »snaše« dobile vijenac od perlica. Kažemo dobile, jer kod nas je Bunjevaca običaj, da uz vjenčanu opravu svekar i svekrova kupe i vijenac, koji na sam dan vjenčanja mladje rodice: zaova, jetrova ili koja druga odnesu nevjesti i stave joj na glavu. Obično je onda djevojka i posebno lijepo počešljana. (Opravu pošalju ranije, da u njoj u jednoj nedjelji prije vjenčanja ode u crkvu povezana u maramu »takijaru« donesenu s prstenom).

Nevjesta je u vijencu do ponoći, onda joj ga rodice skinu s glave i povežu je maramom. Ova promjena gotovo uvijek je popraćena suzama snaše. Vijenac se pomno spremio i dao uklopiti u staklo sa kakvom svetačkom slikom, kasnije fotografijom mladenaca. Tako uklopljen visio je na zidu u pročelju između 2 prozora u čistoj sobi.

Najstariji sačuvani ostatci vijenaca između 1850—1870 godine pokazuju raznolikost u kakvoći — vrstnoći, — a to ćemo isto vidjeti i kasnije. Oni, što su ih poklanjali siromašniji roditelji djevojke, spleteni su u krug od papirnih — artijaških — perlica, bijele ili plave ili ružičaste boje, a bilo ih je i šarenih. Slični se danas vidjaju na Dušni dan nad dječjim grobovima. Imućniji roditelji kupovali su vijenac istog oblika, ali od perlica pravljenih od uškrobljenog batista, organdija, krepa u bijeloj ili drugoj kojoj boji. Perlice su najčešće predstavljale pupoljke ruža. — U to doba vijenac poseban ukras bila i kosa u više sitnih pletenica — struka — spletena i od potiljka prema tjemenu posuvraćena. (Slično namještenu kosu nose danas djevojke u Djakovštini kao sastavni dio svoje narodne nošnje, Šokice u Monostoru, Bregu drugčije nose.

Stilski, vijenac nije imao veze sa krojem, bojom i kakvoćom tkanine, od koje je bila oprava za vjenčanje. Onda se na to nije obraćala pažnja. Dok se kod izbora haljine gledalo na praktičnu stranu, da »vjenčanica« ostane i bude i poslije jedna od naj-svečanijih haljina mlade, dotle vijenac ostaje samo kao uspomena na dan vjenčanja i ne mari, što nije tako skupocjen.

Kako svi dijelovi oprave, što sačinjavaju žensku garderobu, vrlo često podliježu promjeni, ulaze i izlaze iz mode, to ćemo dalje vidjeti, da se i vijenac naših djevojaka u toku vremena mijenjao i po obliku, i boji i vrsnoći.

1870—1890 tih godina perlice su svilene. Oblikom predstavljaju cvjetove ruže, jasmína, kamelije, pomorandže i dr. sve u

pastelnim bojama sa živo obojenim zelenim listovima. Vijenac je bio opleten tako, da je prednja strana, iznad čela, bila najbogatija, najviša, naipunija, pa se poslije na stranama tanjio, da se najзад kao dva tanka kraka spusti i visi niz ledja. Češljanje kose je takodjer pretrpjelo promjenu. Sredinom glave je »razdiljak«, na stranama »šnekle« — stepenasto spuštanje kose do uha postignuto mazanjem kose mirisnim uljem, zatim na potiljku 1—2 pletenice (u tri struke) smotane u »kurdjup« (kao pleteni mliječni kolačić). Sad se već pazilo, da perlice, iz kojih je vijenac, budu slične rasuto utkanim cvjetovima na tkanini, od koje je haljina za vjenčanje. Tkanina je najčešće tamne boje (crna, teget, mrka, višnjova) svila ili kumaša, a cvjetovi po njoj pastelnih boja, kod nekih jednobojna, ukrašena zlatnom čipkom ili portom (tkana vrvca) ili oba zajedno. Siromašnije djevojke su imale suknene, — štofane — tamne, jednobojne, rjedje prugaste haljine, a vijenac od batistanih perlica pastelnih boja. Oblik mu je bio isti kao i svilenom vijencu.

Samo par godina kasnije dolazi u modu vijenac od kumašnih — somotskih-perlica — vanredno lijepo izradjenih. Svaka latica, svaki listić je sjenčan, daje dojam živoga cvijeta i lista složenog u kiticu, koja šapuće o ljubavi dragoj. Vrlo je lijep vijenac iz 1893. godine. Raznobojan je, šaren. Na onom dijelu, što je bio nad čelom spustila su se dva od pozlaćene spiralne žice napravljena leptira. Od slične žice su i prašnici nekih cvjetova u vijencu. Na kurdjupu kraci vijenca su bili prekriženi i preko ramena spuštani na prsa, da se tu završe. Istu tu dužinu, naime da se na prsima završi, dobio je i svileni vijenac za siromašnije djevojke, čiji svekar nije mogao isplatiti umjetnički izradjen i obojen kumašni vijenac, ručni rad nepoznatih prstiju kakvog francuskog umjetnika-ce (Naši su i svile poručivali u lionskim tvornicama).

Po prijelazu u XX. vijek kumašni i svileni vijenac zamjenjen je vijencem napravljenim od voska prvo u pastel plavoj ili ružičastoj, a kasnije u bijeloj boji. Bijela boja vijencu ostala je do danas. Oblikom ličio je na diademu kakve princeze, nad čelom najviši, a zatim sve niži i niži, dok se na grudima sasvim tankim kracima završio. Voštane grančice, koje su predstavljale sitne petokrunečne cvjetove i duguljaste listiće poredane su uzpravno jedna do druge. Kosa je kod jednih bila sredinom razdijeljena kao ranije, a kod drugih glatko natrag počešljana sa jedva primjetljivim šneklama iznad uha i nisko pribodenim kurdjupom na potiljku. — Kako je ovakav visok voštani vijenac bio prilično težak ukras

za glavu, to je ubrzo pretrpio promjenu. Postao je niži. Kao takav, ostao je kratko vrijeme u modi, jer poslijeratne prilike iza prvog svjetskog rata izmjenile su u mnogom lice građanskom životu. U ženskoj modi je to naročito uočljivo. Nema više atlaskih svila na kumašne grane, nema kumaše. Ne prave se više trajne tkanine... za cijeli život. U modu ulaze nove svile i ostale tkanine kratkoga vijeka. Naša narodna našnja dobija sve više izgled građanske nošnje. Kroj suknje je doduše ostao isti, samo malo uži (mjesto 6—7 pola šiju se u 4—5 pola), a dugačke su do gležnjeva, pa i nešto kraće, da se i čarape vide. Otunčice su zamijenjene bluzama sa prednjicom i rukavima podpuno istim kao građanske, što kod nas kažu »gospodske« haljine. Kroj im biraju iz modnih listova — žurnala. Uz takav kroj nije čudo da je vijenac postao građanski. Isti kao što imaju »gospoje«, ali bez vela — koprene, — koji je sastavni dio gospodske vjenčanice. Dva do četiri vodoravna reda tanke cvjetne grančice (od voska preko čela do iznad ušiju, sredinom između njih 3—5 vjenčića u promjeru 4—5 cm. Na strani, gdje se te grančice sastaju, je kita — buket, — iz koje na zelenim tankim gumicama vise voštani cvjetići do vrata. Vijenac se završava na kurdjupu. Dijelovi njegovi, perlice, nalaze se još tu i tamo na bluzi kao ukras na pojasu, rukavima, oko izreza bluze i sl. Kosu više ne češlja »snaš Mara češljarica iz Gata« no se ona prži, ondulira u frizerskim radnjama. U svemu se oponašaju »gospoje«. Do 1925 godine bilo je još snaša u haljinama ružičaste ili koje druge svijetle boje, ali od te godine vjenčane oprave su isključivo bijele. Snaše su od glave do pete u bjelini sve do ovoga rata, kada se tu i tamo vidi i opet snaša u bijelom vijencu, ali tamnoj opravi, a i gologlava sa jedva primjetnom bijelom perlicom na prsima. One, koje si danas u ratno vrijeme dozvoljavaju luksuz bjeline, imaju bijelu kumašnu perlicu, dakle opet kumaša, koketno namještenu na lijepoj udešenoj frizuri. Perlica predstavlja par cvjetova mirte, kamelije, orhideje okružene listovima istih. Neke imaju u kosi sa strane samo po jedan veći cvijet: gospinu papučicu ili sl.

Na koncu izlaganja nameće nam se pitanje: kada je u iznesenom razdoblju vijenac naše djevojke bio najljepši? Da li onaj »artijaški« kumašni, visok voštani ili današnji djelić vijenc? — U uvodu smo naglasili, da je vijenac simbol djevičanstva. Svaki resi djevojačku glavu, koja u brak nosi svoju čistu mladost. Prema tom, prenoseći se duhom u vrijeme, kada je koji bio upotrijebljen, možemo nepristrasno reći, da je svaki za svoje doba bio najljepši.

Uzgred spominjemo, da je i onda bilo, a i danas ima djevojaka, koje bolje da se ne kite vijencem na dan vjenčanja.

Uporedjujući prave vijence sa onima na fotografijama vidimo, da ih je stvaralo više različitih činioca: razvijenost ukusa, smisao za lijepo, gospodarske prilike, moda i dr. Svaki je vijenac proizvod tih činioca, koji ga staviše na glavu djevojke. Njegova uloga, da krasí, nije od prvorazredne vrijednosti. Za sreću i dobro obitelji, a po njoj naroda a i cijelog ljudskog društva, važno je njegovo značenje: da ga ni jedna djevojka ne nosi nedostojno. Važno je, da ga ne zgazi prije no što dodje čas, da svoj vijenac i pred Bogom i ljudima dade onom, koji ćejoj biti muž, jer: Sretni oni, koji su neokaljani na putu života, koji slijede zakon Gospodnji!

V. K.

SIROTA ANICA

Kazivala: Justika Ostrogonac, rodj. Skenderović

<i>Tri se sniga na planini bijelu:</i>	<i>Pa se sela mladjana udala</i>
<i>Jedan lanjski, a drugi</i>	<i>A za onoga Petra trgovca.</i>
<i>[priklanjski,</i>	<i>Bratac Ivo do konja dorasto,</i>
<i>A treći je od ove godine.</i>	<i>Pa je mladjan konja odjašio,</i>
<i>Po njim šeću troje siročadi:</i>	<i>A ja mala sirota ostala,</i>
<i>Bratac Ivo i sestrice Jela</i>	<i>Pa se šećem bosa po kamenu.</i>
<i>I još mala sirota Anica.</i>	<i>Al govori ta Petar trgovac:</i>
<i>Šetala se sirota Anica,</i>	<i>Ajde sa mnom ti u moje dvore,</i>
<i>Šetala se bosa po kamenu.</i>	<i>Voliš biti mlada ključarica,</i>
<i>Ondud idje ta Petar trgovac:</i>	<i>Ili čedu mlada dadiljica?</i>
<i>Borat tebi, sirota Anice,</i>	<i>Al govori sirota Anica:</i>
<i>Što se šećeš bosa po kamenu?</i>	<i>Borat tebi, neznani delija,</i>
<i>Borat tebi, neznani delija,</i>	<i>Volim biti mlada dadiljica,</i>
<i>Kad me pitaš pravo ću ti reći:</i>	<i>Nego dvoru mlada ključarica.</i>
<i>Ja sam mala za majkom ostala,</i>	<i>Uzima je ta Petar trgovac,</i>
<i>Sela Jela do vinca dorasla,</i>	<i>Uzima je za se na konjica,</i>

Pa je nosi svom bijelom dvoru,
 Te je daje gospoји Jelici:
 Evo tebi, gospoјo Jelice,
 Evo tebi mala dadilјica.
 Čedo nija mala dadilјica,
 Čedo nija ovako mu piva:
 Baji-buji, čedo prinejako,
 Ti živilo i ocu i majki
 I još meni, maloj dadilјici,
 Dadilјici rodjenoј tetici!
 Ona misli da niko ne čuje,
 Al to čule tanane robinje.
 One idju gospoји Jelici:
 Borat tebi, gospoјo Jelice,
 Da ti čuješ male dadilјice
 Čedo ljulja, ovako mu piva:
 Baji-buji, čedo prinejako,
 Odlanilo i ocu i majki,
 I još meni maloj dadilјici!
 Razljuti se gospoјa Jelica,
 Ona idje u gornje podrume:
 Borat vama, vi dvama slugama,
 Vi idјite u dolnje podrume,
 Pa vaćajte zmiju šarovitu,
 Šarovitu vrlo ljutovitu,
 Natočite ida i čemera!
 Gospoју su sluge poslušale,
 One idju u dolnje podrume,
 Pa privrću drvlje i kamenje
 I 'vataju zmiju šarovitu,
 Šarovitu vrlo ljutovitu,
 Pa natoču ida i čemera,
 Oni nose gospoји Jelici:
 Evo tebi, gospoјo Jelice,
 Evo tebi ida i čemera.
 Uzimala gospoјa Jelica,
 Ona idje u sridnje podrume,
 Pa natoči rumenoga vina
 I pomiša ida i čemera.
 Onda idje u gornje čardake,
 Ona nosi maloj dadilјici:
 Na, dadilјo, pa se napiј vina!
 Al govori mala dadilјica:
 Mene j moja svitovala majka,
 Da ne pijem prije stariјega!
 Al govori gospoјa Jelica:
 Ja sam pila, kad sam ga točila.
 Privari se sirota Anica,
 Pa se napi ida i čemera.
 Al govori sirota Anica:
 Bože mili, i mila Marijo,
 Ko bi meni pendžer otvorio,
 Valda bi mi odmah odlanilo?
 Pritrčala gospoјa Jelica,
 Ne otvara već većma zatvara.
 Al govori sirota Anica:
 Bože mili, i mila Marijo,
 Ko bi meni ruvo razložio!
 Valda bi mi odmah odlanilo.
 Pritrčala gospoјa Jelica,
 Pa razlaže ruvo dadilјino,
 Ona nadje krunu svoje majke.
 Al govori gospoјa Jelica:
 Borat tebi, sirota Anice,
 Odkud tebi kruna moje majke?
 Al govori sirota Anica:
 Kad je naša majka umirala,
 To je majka meni ostavila,
 Bratu Ivi konja osedlana,
 Seli Jeli tananu košulju,
 A meni je krunu materinu.
 To izusti, pa dušu ispusti.
 Al govori gospoјa Jelica,
 Udari se rukom po kolinu:
 Avaj meni do Boga miloga,
 Što mi nisi prije kazivala,
 Pa ti ne bih jada zadavala?
 Ona trže nože od pojasa,
 Pa udara sebe u srdašce:
 Kada nema sirote Anice,
 Neka nema ni mene gospoје,
 To izusti, pa dušu ispusti.
 Zabilježio: FRANJO VUJKOVIĆ

BAJSKI TROKUT I BARANJA

Ovi naši krajevi bili su sastavni dijelovi Panonije, koju su Slaveni nastanili u drugoj polovini šestoga stoljeća. Kada su dakle Madjari 896. godine došli u Panonsku nizinu, ovdje je već bilo slavenskih plemena, koja su bila podijeljena na dvije velike grane: na sjeverne i južne Slavene. U Karpatima je bila granica medju ovim dvjema granama, dok nijesu došli Madjari, koji su ih razdvojili. To svjedoči granični kamen Slavena Markomana. Slaveni su dakle starosjedioci u ovim krajevima. U to vrijeme nijesu se još nazivali posebnim imenom, nego samo ovim općenitim, koje je zajedničko svima Slavenima.

Najstariji dokumenat o prebivanju Hrvata (Ilira, Bunjevaca i Šokaca) u ovim krajevima je onaj, što ga zabilježio grof Behić u svojoj oporuci 1220 godine. On spominje, da su ugarskoga kralja Belu IV. pratili u Dalmaciju 1241 godine ovi slavenski plemići: Diklišić, Rubinić, Davidović, Mikulić, i Radić. Kralj Bela IV. vrativši se u Ugarsku doveo je sobom mnoge obitelji iz Humske zemlje (Hercegovine) i Dalmacije, koje su se nastanile u Budimu, Ostrogonu i Tukulji. Otud bunjevačka imena: Budimac, Ostrogonac i Tukuljac.

Poslije ove prve seobe naš se narod doseljavao iz Bosne, Hercegovine i susjedne Dalmacije u većim ili manjim grupama, da se oslobodi okrutnih paša i begova. Toma, biskup ljubljanski 1625 god. piše, da se mnogo našega naroda doselilo u Slavoniju, Baranju, Bačku i Banat 1463 god., kada su Turci skućili Bosnu pod svoju okrutnu vladu. Ovu istinu potvrđuje i glasoviti povjesničar Fra Grgur Čevapović, pa spominje i imena onih obitelji, koje su se u razdoblju od 1463 do 1600 godine doselile u ove krajeve. Medju njima čitamo ova naša imena: Bačić, Bibić, Branković, Bernjaković, Čović, Jablanović, Janković, Kolonić, Kovačić, Knezović, Milinović, Novaković, Predović, Patačić, Sokolović, Tomanović, Vuković i drugi.

Godine 1520—1522 u parbenim spisima Josipa Cobora spominju se ova naša mjesta u Bodroškoj županiji: Sentivan, Batmonoštor, Dautovo, Kaćmar, Gara, Totfalu i druga, gdje se spominju ova naša slavenska imena: Mate Mikuš, Mihajlo Veselov, Stipan Vuć, Diniško Turčin i dr. Godine 1557 nalaze se već ova

hrvatska mjesta u Baranji: Bodaša, Gredišće, Bakonja, Beran, Parag, Gare, Ostrvo, Baboča, Koronača, Belje, Kotar i druga. Godine 1572 u kameralnom popisu nalaze se ova naša mjesta: Kelebija, Tompa, Boršod, Miljkut i Ivanka. Sva su ova mjesta u Bajskom trokutu i Baranji, što su ranije pripadali Madjarskoj.

Godine 1622 spominje se prviput ime »Bunjevac« u molbi svećenika Šimuna Matkovića, koji traži za sebe župu »Bunjevci« u Kalačkoj nadbiskupiji. Tu je župu i dobio, a poslije je djelovao u Pečuhu među našim narodom. Oko 1650 godine mnogo se našeg naroda doselilo iz Dubrovnika u Segedin, pa je franjevačka provincija odredila njima stalnog propovjednika. Prvi njihov propovjednik bio je O. Jeronim Slavić iz Beograda. Godine 1649 Marin Ibrišimović, biskup beogradski dijelio je sv. potvrdu u Segedinu, Monoštoru i Santovu, gdje su stanovali sami Bunjevci. Prilikom velike seobe našega naroda sa juga u Bačku i Baranju 1686 godine predvodili su ga bosanski franjevci: Andrija Dubočac, Josip Raučanin, Grgur Sogošćanin, Djuro Trbić i drugi, a s njime su došli i svjetovni poglavari njegovi: Bernjaković, kapetan Terzić, Janković i Pavijanović. U svima seobama došlo je u Bačku i Baranju oko 150.000 našega naroda.

U zemaljskom opisu Baranje iz 1696 godine nalazimo mnogo gradova i sela, u kojima su stanovnici samo Bunjevci i Šokci (Iliri). To su: Kublin, Nemeti, Mosgo, Poča, Ban, Kišfalu, Draž, Marok, Isip, Vilanj, Branjin Vrh, Luč, Lipa, Daljok, Sekči, Batasek, Demirkapa, Pečvarad, Pečuh, Šumberek, Nadašd, Bekefa, Hodaš, Hajmaš i još mnoga druga mjesta. U ovim mjestima pak nalazimo ove obitelji: Vidak, Bošnjak, Simić, Matić, Lučić, Sučić, Kovačević, Jančić, Čurčija i drugi.

Fra Grgur Čevapović navadja, da su u 17. vijeku u Bačkoj i Baranji bile čisto bunjevačke i šokačke ove župe: Feldvar, Mohač, Pečuh, Sekča, Batasek, Seksard, Tolna, Pakš, Baja, Subotica, Bačaljmaš, Kačmar, Sv. Ivan, Čavolj, Gara, Bikić, Boršod, Baškut, Gakovo, Dušnok, Čikuzda, Bač, Sombor, Militić, Sonta, Santova, Kolut i još mnoga druga mjesta.

Godine 1768 izabrani načelnik (knez) u Baji položio je zakletvu u franjevačkoj crkvi na hrvatskom jeziku, jer su svi slavenski vijećnici izjavili: »Od naše strane je izabran, a pošto se naša služba Božja kod fratarah vrši, to mi želimo, da se knez tamo naški zakune.«

Za svoje zasluge dobijaju plemstvo: Barić iz Gare, Latinović iz Boršoda, Josip Šisković iz B. Aljmaša (1712 godine), Piučković iz Mateovića (1741 godine), Guganović iz Kumbaje (1745

godine), Antunović iz B. Aljmaša (1751 godine), Blesić iz Kaćmara (1756 godine), Markulin iz Sv. Ivana (1776 godine), Mandić iz Kaćmara (1801 godine), Kovačić iz B. Aljmaša (1813 godine), Kujundžić iz Baje (1835 godine).

Matija Bel, glasoviti geograf piše u svojoj knjizi, koju je izdao 1779 godine da su stanovnici Iliri (bunjevački i šokački Hrvati) u ovim mjestima Bajskog trokuta i Baranje:

Baćin, gdje su 1738 godine većinom Iliri, a što je bilo nešto Madjara, oni su se izgubili među hrvatskim stanovništvom.

Bačaljmaš. Prviput se spominje 1432 godine. Ponovo je naseljen 1711 godine. Godine 1738 stanovnici su sami Hrvati. Godine 1780 dobija dvije trećine ovog sela od komore Mate Rudić i njegova braća Ivan i Antun, a ostalo familije: Šišković, Kovačić i Antunović.

Baja. Prviput se spominje 1260 godine. Ime je dobio ovaj grad po Bajanu, avarskom kanu. Godine 1731 stanovnici su »Dalmatinci«, koji nazivaju sebe i Hrvatima pa i Ilirima.

Baškut. Spominje se već 1400 godine. Godine 1598 mnogi su se Bunjevci preselili u Ostrogon. Godine 1752 Antun Grašalković podigne selo i postavi kneza (pretsjednika općine) naše krvi.

Bikić. Prviput se spominje 1340 godine. Godine 1751 Antun Grašalković kao posjednik Baje dobija jednu trećinu ovoga sela. Stanovnici su sami Iliri.

Boršod. Prviput se spominje 1330 godine. Ponovo je naseljen 1780 godine. Ovo imanje 1815 godine dobija Ivan Latinović. Stanovnici su sami Iliri.

Čavolj. Prviput se spominje 1375 godine. Stanovnici su sami Bunjevci i nešto Slovaka, a 1884 godine naselili su u ovo mjesto i Nijemci.

Dušnok. Godine 1727 stanovnici su sami Šokci. Oni su i danas u ogromnoj većini.

Gara. Prviput se spominje 1334 godine. Ovaj posjed je 1641 godine dobio Nikola Milojković, 1663 godine Nikola Dvorniković, 1712 godine Matija Urbanac. Stanovnici su sami Bunjevci.

Gornji Sv. Ivan. Prviput se spominje 1396 godine. Neke bunjevačke obitelji 1598 godine preselile su se u Ostrogon. Godine 1783 stanovnici su Bunjevci, a ima nešto i Slovaka.

Jankovac. Prviput se spominje u turskim defterima pod imenom Janko-salaš. Stanovnici su Bunjevci. Godine 1714 nalazimo u popisu ove obitelji: Pančić, Mamužić, Bumbić, Ivanko-

vić, Peršić i Pandić. Kasnije su se naselili i Slovaci, koji su se pomadjarili.

Kaćmar. Prvput se spominje 1388 godine. Neke bunjevačke obitelji preselile su se 1598 godine u Ostrogon. Godine 1641 dobija ga Nikola Milojković, a 1663 godine Nikola Dvorniković. Godine 1734 stanovnici su sami Bunjevci, koji su se i danas u nacionalnoj svijesti lijepo održali.

Kunbaja. Spominje se 1580 godine u subotičkoj nahiji. Za tursko vrijeme Bunjevci se presele u Ostrogon. Godine 1745 dobiju je Petar, Antun, Jakov, Djuro i Lovro Latinović, Josip Gunganović i Šimun Antunović, ali 1817 godine Mate Rudić sve izbije iz ovoga posjeda. Godine 1822 stanovnici su još sami Bunjevci, koji su kasnije potisnuti od Nijemaca.

Madaraš. Prvput se spominje 1377 godine. Neke su bunjevačke obitelji 1580 otselile se u Ostrogon. Godine 1663 dobija ovaj posjed Nikola Dvorniković, a 1751 godine kupio ga Petar Latinović i njegova supruga Ana Bernjaković. Godine 1820 Bunjevci su još bili u većini, koji su kasnije potisnuti od Madjara.

Mateović. Prvput se spominje 1368 godine. Još 1735 godine pripovijedao je jedan Bunjevac od 90 godina, da se on tu rodio i stanovao u selu 40 godina do oslobodjenja Budima 1686 godine. Polovicu ovog imanja 1764 dobija Antun Grašalković. Stanovnici su sami Bunjevci.

Miljkut. Prvput se spominje 1572 godine, a 1590 godine pripadao je subotičkoj nahiji. Godine 1639 dobija ga Nikola Milojković. Godine 1678 ima pečat sa natpisom »Hmelj-Kutin«. Godine 1729 dobija ga Ivan Rudić, a 1805 godine Grašalković. Stanovnici su sami Bunjevci, koji su kasnije potisnuti od Madjara.

Mohač. Vrlo je staro mjesto, koje je za tursko vrijeme bilo sjedište turskoga sandžaka. Šokački Hrvati stanuju u ovom mjestu od starine. Sačuvali su svoj jezik i narodnu svijest, pa ih je još i danas preko 9000 na broju.

Rim (kod Baje). Po turskim defterima 1580 godine pripadao je bajskoj nahiji. Godine 1598 neke su bunjevačke obitelji preselile se u Ostrogon. Stanovnici su 1822 godine još sami Bunjevci, koji su kasnije potisnuti od Madjara.

Santovo. Spominje se već za vrijeme prvog madjarskog kralja sv. Stjepana pod imenom Zanthov. Stanovnici su od starine sami Šokački Hrvati.

Šikloš. Spominje se već u davnini kao ilirsko mjesto. Ima stari grad na jednoj klisuri. U tom gradu je bila tavnica 80 stopa duboka, u kojoj je 1402 godine kralj Sigismund morao neko

vrijeme provesti. Kad se oslobodio, zapisao je na zidu latinski ove riječi: »Poslao je Bog milosrdje svoje i izbavio me iz sredine lavica«. Stanovnici su od davnine šokački Hrvati.

U Baranji prema popisu iz 1715 godine šokački Hrvati kao jedini stanovnici su u ovim mjestima: Šenberg, Božok, Vemen, Lak, Mečka, Elend, Beckaš, Prekodrave, Katol, Kemet, Belouni i Sederkenj. Šokački Hrvati su pak u većini u ovim mjestima: Mohač, Njarad, Bol, Bonjhad, Viragoš, Bolja, Marok, Teteš, Mais, Becedek, Lipova, Šarok, Babog, Ižip, Kišfalu, Ban, Baranjar, Benga, Monoštor, Bodola, Darda, Hercegseleš, Kać, Bolman, Hašad, Burjan, Lotar, Semelj, Kaša, Budmir, Jakabfalu, Ivanj, Kokte, Palkonja, Petra, Volkanj, Sukeč, Poganj, Salanta, Nemeti, Seke, Sava, Vilanj, Šikloš, Kekenj, Udvard, Kese, Teteš, Hidaš, i Pečuh.

Osim ovih mjesta geograf Ivan M. Korabinski u svojoj knjizi 1786 godine spominje kao ilirska i hrvatska naselja u Baranji još i ova mjesta: Batina, Borjad, Gerčen, Hetin, Liptod, Lothard, Majš, Maraz, Miške, Olas, Petarda, Poča, Rac-Pečvar, Racvaroš, Sv. Martin i Seked.

Ovi podaci iz prošlosti našega naroda o postanku naselja i stanovnicima njihovim u Bajskom trokutu i Baranji jasno dokazuju slavenski karakter ovih krajeva. Pravo je dakle da i pripadnu našoj jugoslavenskoj zajednici.

Ako hoćemo, da sigurno utvrdimo, da li koje mjesto nosi na sebi slavensko obilježje, onda osim već poznatih historijskih podataka moramo u prvom redu utvrditi, koji su svećenici i učitelji, koje je sam narod birao, djelovali u tim mjestima. Zato ću ovdje navesti ona mjesta u Bajskom trokutu i Baranji, gdje su djelovali naši franjevci i učitelji kao čuvari narodne svijesti i lučonoše narodne prosvjete.

Bačaljmaš. Svećenici: Od 1732 godine djeluju naši franjevci, zatim župnici: Petar Maurović (1740—1776), Mate Matoš (1776), Dr. Djuro Kujundžić (1789), Martin Mihalović (1822—1842), Ivan Antunović (1842—1859), Mate Kovačić (1889).

Baćin. Do 1733 godine djeluju naši franjevci, među kojima se istakao fra Aleksa (1696), koji je došao iz Bosne. Svećenici: Juraj Vlahić (1741), Djuro Kovačić (1742—1762), Martin Poljak rodnom iz Baje, Josip Teklić, Petar Radić, Ivan Lučić iz Sombora, Josip Topalić (1854—1867), Veco Jesenović Valaček (1788), Josip Marić (1887), Julije Radić (1896).

Učitelji: Šimun Vizin (1767), Tomo Bena (1780), Stjepan Ivan Novak (1844—1862).

Učitelji: Josip Novak (1762), Josip Jelenčić, Ivan Antović, (1893—1939).

Baja. Znameniti franjevci: Ivan Vidić (1686), Stjepan Perković (1699), Gabrijel Stanić (1702), Gabrijel Guganović (1711), Luka Karagić (1714), Augustin Pianić (1717), Josip Pilavić (1733), Tomo Bernatović (1734), Emerik Pavić (1737—1751), Bonaventura Bašlić (1758—1788), Kapistran Matković (1785), Grgur Peštalić (1791—1809); Emerik Ljubišić (1816), Stjepan Ninčković (1834), Oto Šiaković (1865), Marin Kovačić (1867), Lovro Lipovčević (1882), Radoslav Bartulov (1891).

Župnici: Stjepan Ranić (1793—1799), Josip Bernjaković (1799—1808), Matija Radičević (1822), Gabrijel Latinović (1864—1878), Danijel Vojnić (1895-1919), Lajčo Budanović (1919-1920).

Učitelji: Antun Maček (1783), Petar Išpanović i Beno Vidaković (1896), Antun Mihalović profesor preparandije.

Baškut. Svećenici: Maksimilijan Sentivanski, Mate Slatković, Stipan Šamanović (1822), Antun Marković (1834—1856), Gabrijel Latinović (1856—1864).

Učitelj: Josip Bertić (1896).

Bikić. Župnici: Josip Potegić, Franjo Mihalović (1834), Diniško Piuković (1853—1875), Mirko Radojčić (1877—1883).

Boršod. Župnici: Emerik Krajačić (1822—1850), Gabrijel Latinović (1850—1856), Ignacije Horvat (1856—1862), Ivan Burnać (1886—1893).

Bat-Monoštor. Učitelji: Pajo Mandić, Karlo Šimrak (1892),

Bikić. Prvi učitelj je bio Stjepan Goretić (1767), Matija Išpanović (1896).

Čavolj. Župnici: Martin Poljak, Petar Radić, Josip Bošnjak, Nikola Bošnjak (1834—1849), Ivan Nikolić (1849—1865), Karlo Kovačić (1876—1892), Aleksandar Sučić (1892—1916), Ivan Petreš (1917—1937).

Učitelj: Josip Domšić (1850).

Dušnok. Župnici: Nikola Pastorčić rodom Dalmatinac, Matija Kausić, Ivan Mikoš, Stipan Jagotić, Mate Matoš, Bono Mandić, Pavao Mihaljević, Mate Slatković rodom iz Zagreba (1784), Pavao Bednarić, Matija Radičević rodom iz Pečuha, Stipan Šamanović (1852—1857), Petar Kulišić (1857—1864), Ignacije Horvat (1864—1893), Ilija Kujundžić (1893—1918).

Učitelji: Matija Mandić (1762), Martin Džinić (1870), Olga i Ilka Džinić (1896).

Gara. Župnici: Antun Černović, Nikola Pastorčić, Mirko Noršić rodom iz Sl. Požege, Djuro Miatović, Josip Bošnjak, Zdravko Ikotić, Ivan Bolović rodom iz Pečuha, Andrija Ribović (1877—1910).

Učitelji: Antun Tubić (1763), Elek Miljački i Stjepan Karagić (1896).

Kaćmar. Župnici: Nikola Pastorčić, Djuro Miatović, Bono Mandić, Ivan Vidaković do 1801 godine.

Učitelji: Antun Veselovski (1873), Mijo Mandić.

Mohač. Znameniti franjevci: Augustin Varančetić (1702), Petar Kopic (1708), Jakov Jović (1720), Franjo Leginović (1727), Grgur Starčević (1735), Dominik Seklić (1749—1751), Kajetan Grubišić (1755), Franjo Djurić (1758), Josip Ljubić (1794), Adalbert Marianović (1816), Lovro Matoš (1842), Ivan Lončarević (1852), David Vujić (1856), Marin Kovačić (1871), Lovro Lipovčević (1893).

Pečuh. Franjevci: Mijo Pintarić (1688), Tomo Kraljević (1690), Pavao Levačić (1696—1714), Petar Jaklić (1715), Lojzije Babić (1726).

Na pečujskom sveučilištu, što ga 1364 godine osnovao kralj Ljudevit I. bilo je preko 2000 studenata, koji su bili većinom Slaveni.

Santovo. Do 1749 godine djelovali su naši franjevci. Župnici su bili: Mirko Noršić, Stipan Jagodić, Ivan Piuković, Josip Orlovac (1842—1860), Karlo Jerković (1860—1886).

Učitelji: Mijo Matković i Blaž Ostrogonac (1896).

Sv. Ivan. Župnici: Ivan Petraš (1783—1785), Marko Fratričević (1844—1861), Valentin Čilić (1888—1911), Ivan Petreš (1911—1917). Učitelji: Djuro Hutović (1789), Ivan Hutović (1816), Ivan Mihalović (do 1848), Josip Marković (1849), Kolo-man Parčetić i Ljudevit Šisković (1896).

Sv. Stjepan (Kakonj). Učitelji: Josip Domšić, Ivan Kulić, Lazo Tumbas (od 1879), Aleksandar Tomašić (1896).

Šikloš. Znameniti franjevci: Franjo Rogec (1701), Dominik Horvat, Ljudevit Cvetković (1704).

Tatahaza. Škola je osnovana 1783. Ovdje je djelovao Andrija Marić (1830).

Napisao sam ovo nekoliko podataka o Bajskom trokutu i Baranji, da s njima upoznam naš narod, a osobito onaj, koji živi u tim otrgnutim krajevima. Neka dakle upozna svoju proš-

lost, koja je mnogo sjajnija, nego što su je prikazivali naši vjekovni tlačitelji. Slaveni su, kao što smo vidjeli, starosjedioci u ovim krajevima. Oni su kasnije poslije više seoba iz Bosne, Hercegovine i Dalmacije živjeli pod raznim imenima (Bosanci, Dalmatnici, Iliri, Hrvati, Bunjevci i Šokci), ali je nepobitna istina, da sva ova plemena pripadaju hrvatskoj grani velikoga slavenskog stabla. Mnogo je vjekova prohujalo nad granama Slavena, historija je zabilježila mnoge sjajne i tužne događaje, ali ovo snažno slavensko stablo stoji ipak čvrsto i širi svoje grane od istoka do zapada. Došlo je doba, kada će Slaveni ispuniti onaj zadatak, što im je predvidio naš neumrli pjesnik Petar Preradović u svojoj pjesmi »Zvanje Slavjanstva«, a to je: jedinstvo, sloga i ljubav medju njima i mir ljudima na zemlji.

Dr. Matija Evetović

KUKAVICA

Neprilične sanje mučile me te noći. I da nije bila onako sparna ta kasna ljetna noć, ne znam ni kako bih ih se oslobodio. Sparina mi je pomogla, i ja sam se probudio. Nisam znao, koliko bi moglo biti sati, samo sam mislio, da se bliži jutro. Ležao sam u polusnu i čekao, da ponovno zaspim, kad čujem glas kukavice: ku-ku, ku-ku, ku-ku, ku-ku. Osjetio sam, da je kukavica baš pred mojim prozorom. Iz podsvijesti mi dodje misao: nesreća. No odmah odbacim tu misao, jer ja nisam praznovjeran

Stisnem još jače oči, da čim prije zaspem. No kukavica je san otjerala i više ga nije bilo ni blizu. Dosadno sam se prevrtao i odbijao podsvijesnu misao o nesreći, kad poslije nekog vremena čujem ponovo glas kukavice. I to nije bilo zadnji put toga jutra.

*

Već je podne prošlo. U mojem uredu više nema nikoga. Mir je izvana, ali nutrina mi je uzkomešana podsvijesnom mišlju o nesreći, koju mi je najavila kukavica. Mirim sam sebe... Ta ja nisam praznovjeran! Šta kukavica?!

Zazvrči telefon. Digoh slušalicu i javih se.

zknh.org.rs

Iz lječilišta u Novom Marofu javljaju, da mi je bratu Bogoljubu teško, neka odmah odem.

Obećao sam, da ću otići i spustim slušalicu.

Eto vidiš! Kukavica... — opet misao iz podsvijesti.

A ja sam se branio, jer znam, da ne smijem vjerovati u vračke. Ja vjerujem svetoj Crkvi.

I spremio sam se za put u borbi s mišlju o nesreći. Nisam vjerovao kukavici, ali sam obukao novo odijelo; možda je brat ipak umro. Ovaj put mu nisam ništa poneo, ali ne zato što bih vjerovao kukavičinu nagoviještanju smrti... nego eto tako... Stuzilo mi se...

Brat je izdahnuo onoga časa, kad sam ja u Zagrebu sjeo u vlak, da mu podjem.

Moja žalost za pokojnim bratom bila je velika. Izgubio sam svoj ponos. Svakog popodneva izlazio sam u šetnju, najradije prema Mirogoju, da promatram grad mrtvih i da u mislima razgovaram sa pokojnim bratom. Ti su razgovori bili dugi, tužni i ja sam poslije svakog osjećao umor kao od najtežeg posla. A to je bilo dobro, jer se noću nisam trebao natezati sa snom. I nisam tada čuo kukanje kukavice.

Jesen je pokupila svojom rukom lišće sa drveća i donijela u vedrima velikim kao oblaci vodu, da umije to ogoljeno drveće i prašnu zemlju. Toga je dana sve bilo nekako sivo, gnjecavo, nesvoljno. Već jutros rano čuo sam opet kukavicu. Ustao sam, da je vidim barem gdje sjeda, kad pod mojim prozorom nema drveta. Nije je bilo. Ali kukala je baš pred mojim prozorom. Toga sam dana propustio pohod gradu mrtvih, jer je i u meni sva nutrina bila slična tom sivom, gnjecavom i nesvoljnom danu.

Ostao sam kod kuće i gledao kroz prozor drveće, kako se otima rukama jeseni, koja ga je kišom umivala, baš kao što sam se ja otimao misli o smrtnom slučaju, što mi ga je i opet navijestila kukavica. Nisam ništa mislio, jer me je bilo strah. Volio sam biti tako... sam... bez misli i pogledom buljiti nekud van u nezvjesnost.

I došlo je večer, a mene je uspavao mrak. Legao sam ranije nego obično, na svoju nesreću. I netom je prošla ponoć bio sam već budan otimajući se mislima i grabeći za snom.

— Ku-ku, ku-ku! — oglasi se kukavica pred mojim prozorom.

— Ne, ona to ne može znati, — mislim ja i pokrijem se poglavi, da je više ne čujem.

I nisam je više čuo, jer sam zaspao.

Ali kad sam se probudio, ležao je na mom stolu brzojav, kojim otac javlja iz Subotice, da mi je i drugi brat umro.

— Eto vidiš! Kukavica... — progovorila mi podsvijesna misao.

— Ali ne! Ne! Ja nisam praznovjeran! Makar mi još i očevu smrt najavi, premda onda nemam više nikoga, — ne ću vjerovati kukavici! A odkuda bi ona i mogla znati? Ta Subotica je daleko od Novog Marofa kakvih 400—500 kilometara! To su praznovjerja!

Nešto studen nešto strah, da ne bih opet jutrom čuo kukavicu, nagnaše me da zatvorim prozor preko noći. I ja sam ga zatvorio uvjeravajući sam sebe, da je to samo zbog studenih noći. Kad opet dodje proljeće, otvorit ću prozor širom, a kukavica, ako baš hoće, neka mi dodje i u sobu! I neka najavi da ću i ja umrijeti! Ha, ha! Ja nisam praznovjeran!

Tako sam sam sebe hrabrio.

Zima je otišla da potraži jesen, koja je prošla, a došlo je proljeće sa svim svojim čarima i lijepim nadama. Ja sam se radovao, kao što mu se raduje svaki beskućnik, kao što mu se raduje svaki siromah, koji se grije jedino na toplim sunčevim zrakama. I navukao bih cijelo to divno sunce u svoju ledenu sobu, da je zagrije, da ne moram sjediti u njoj u zimskom kaputu i u šeširu.

Otvorit ću prozor i ostavit ga tako cijeli dan! Željan sam topline... Željan sam sunčeve ljubavi, sunčevog milovanja. I obnoć ga ne ću zatvoriti!

— A kukavica? — opet me žacne podsvijesna misao.

— Šta kukavica?! — odbijao sam ludu misao.

Te noći disao sam punim plućima svjež proljetni zrak. Osjećao sam upravo, kako mi se grudi šire, i bio sam sretan.

Nekud poslije pola noći probudio me jaki štopot. To se susjedove mačke naganjale izpod mojeg prozora i prevalile kantu za mlijeko, koja je stajala na balkonu.

Digao sam se, da vidim, šta je, pa opet legoh. Opet je sve bilo mirno. Sablasno mirno. Odjednom čujem:

Ku-ku, ku-ku!

— Zar opet smrtni slučaj? Ne, ja ne vjerujem u vračke... Ma možda to i nisu vračke? Tko bi znao, šta životinje osjećaju... Ne, ne. Ja ne vjerujem.

No san više nije dolazio, nego je pustio, da me zle slutnje bezpomoćnog kolju.

— Ku-ku! — začujem ponovo i rekнем u sebi odlučno: Ne, — i pokrijem se po glavi.

Badava. Sve je badava. Nadjačat će me zle misli i ja ću sagriješiti. Povjerovat ću vračkama. Povjerovat ću, da mi je otac umro, i da sam ostao sam. Osjećam, kako moj otpor slabi, i kako sam sebe nastojim opravdati dozivajući si u sjećanje, kako je 'ča Albin vranac predosjetio smrt svoga gospodara. Sigurno životinje štogod osjećaju, kad je eto i meni kukavica već dva puta najavila smrt i nije me prevarila.

— Ku-ku, ku-ku, ku-ku! — oglasi se ponovo kukavica, a mene trnci prolaze.

Dvije minute kasnije čujem, gdje u susjednoj sobi, u kojoj je spavao kućegazda, izbija zidni sat. jedan, dva, tri.

Meni sinu i odlanu.

Kukavica je bila zidni sat susjeda, koji je stanovao iznad mene.

Ivan Kujundžić

SVETI JURAJ SPASAVA KRALJEVU KĆER

Kazivala Cilika Skenderovi rođ. Merković

<i>Veseli se zemljo, Bosna, ravna,</i>	<i>On pogubi zmaja ognjenoga,</i>
<i>Koja no je na glasu odavna,</i>	<i>U Libiji kod Širine grada,</i>
<i>Eto tebi lipo pramaliće,</i>	<i>Grad izbavi iz velika jada.</i>
<i>S pramalićem Djurdjev danak idje,</i>	<i>Tu duboko jezero bijaše</i>
<i>Koji nosi ugodne darove:</i>	<i>Zmaj nemili u njem pribivaše,</i>
<i>Tije rose zelene Dubrave.</i>	<i>Ter junake ždere oružane</i>
<i>Žarko će te ogrijati sunce</i>	<i>I još dobre konje osedlane.</i>
<i>Po planini snizi okopniti.</i>	<i>Strahovita ta aždaja biše,</i>
<i>Ta još će ti veća radost biti</i>	<i>Iz jezera glavu podizaše,</i>
<i>Koju će ti Djurdjev-dan doneti.</i>	<i>I pram gradu strahotno zviždaše,</i>
<i>Raduje se sva zemlja Slovinska,</i>	<i>Svemu gradu strava zadavaše.</i>
<i>Tere Jura vojevodu štuje,</i>	<i>Od strahote i nevolje ove</i>
<i>Koji no je iz Kapadocije.</i>	<i>Grad joj daje mita i darove:</i>
<i>Buduć Jura roda viteškoga</i>	<i>Na dan ovcu i mladu divojku,</i>

Ne gledajuć ucviljenu majku.
 A kada joj mita ne davaše,
 Aždaja ga sama uzimaše,
 Ter skakaše gradu na bedeme
 Čini padat mrtve na stotine.
 Sav je Širin redom obredila,
 Pak je redak kralja dohodio,
 Da on dade kćercu jedinicu,
 Baš kad misli učinit kraljicu.
 Da ti, brate, bilo poslušati
 Širinskoga kralja pogledati,
 Kako cvili i suze proliva,
 Kako kćercu grli i celiva!
 A kada se kralju naplakao,
 Lipo svoju kćercu obukao:
 Svu u biser i drago kamenje
 Kao da je za kralja udaje;
 Priliva se svila na divojci,
 Vijaju se zlatni burundžuci;
 Svitle joj se devet prstenova,
 Svaki vridi za devet gradova;
 Na čelu joj alem-kamen staše,
 Koje kako žarko sunce sjaše;
 Na prsima od zlata suhoga,
 Dragi kamen jedan do drugoga;
 U ruki je cvitak od ljiljana,
 A uz ljiljan kita veslijana,
 Za znamenje da je dievojka,
 Dievojka žalosna joj majka!
 Kada se je kralju naplakao
 Svojoj kćerci tiho besidio:
 Hodi s Bogom, drago dite moje,
 Eto vrime od udaje tvoje,
 Vodi s tobom širinsku gospodu,
 Neka tebi za divera budu,
 A za jenge širinske gospoje,
 Nek' te prate, drago dite moje!
 Ode jadona kćerca priko grada
 I oko nje širinska gospoda.
 Sav je Širin na plač probudila,

Kad zelenu jezeru dodjoše
 Tu se skupa grozno naplakaše,
 Pak divojku cvileć ostaviše,
 A gospoda natrag pobigoše.
 Al' koji je stvorio nebesa
 Hote svoja ukazat čudesa.
 Poslo j' slugu Juru vojevodu.
 Koji s Bogom po vrimenu hode.
 Bog učini baš da tud' izadje
 I da plačuć tu divojku nadje.
 Pak besidi vojevoda Juro:
 Božja pomoć gizdava divojko!
 Al' divojka suza ne obara
 Podvi ruke Juri odgovara:
 Biž, delijo, glavom brez obzira,
 Nije nami ovdi razgovora,
 Sad će izać Zmaje od proždera
 Iz ovoga zelenog jezera,
 Ter će sa mnom proždriti i tebe
 Biži jadan, bar sačuvaj sebe!
 Al' besidi vojevoda Jura:
 Muč' ne boj se, gizdava divojko:
 O š ostavit Akarona tvoga
 I poznati Boga velikoga,
 Očeš Božju viru virovati,
 S Božijim se krstom prikrstiti,
 Ja ću toga zmaja pogubiti
 I od njega tebe izbaviti?
 Kad divojka riči razumila,
 Svetom Juri tiho besidila:
 Kad su tako hotila nebesa,
 Da mož' tako učinit čudesa,
 Ostaviću Akarona moga
 I poznaću Boga velikoga:
 Ja ću Božju viru virovati
 I Božjim se krstom pokrstiti,
 A tebe ću lipo darovati.
 Ruvo moje sve ću tebi dati.
 Još divojka riči ne izusti,
 Zmaj nemili jezero zamuti
 U naglosti ter divojci idje,

A prama njoj na konjicu Jura,
 Pak podviknu: Jezus i Marijo
 Bojnim kopijem zmaja udario,
 Pak je svilen pojas otpasao
 Oko vrata tu zmaju svezao.
 Pojas daje gizdavoju divojci
 Ljuta zmaja da vodi u ruci
 Priko svega grada bijeloga
 Čak do dvora kralja širinskoga.
 Ranjen zmaje zviždi strahovito,
 Jura zviždi tanko glasovito:
 Pokrsti se, kraju od Širina,
 Poznaj kripost Boga velikoga
 I ostavi Akarona tvoga!
 Kad je kralju riči razumio
 I jedinu kćerku opazio,
 Pokrsti se na srid bila grada
 I s njim vojska od dvadest hiljada;
 Svi se krste što u gradu biše
 I pravom se Bogu pokloniše.
 Tada Jura sablju povadio
 Ljutom zmaju glavu odrubio.
 Kralj ga vodi u svoje dvorove.
 Da mu dade velike darove.
 Kad je Jura u dvorovi bio,

Kralj širinski njemu govorio:
 Vidim, Jura tvoje hrabrenosti
 I da imaš nebeske kriposti.
 Dat ću tebi po' krajevstva moga,
 Mala plaća dostojanstva tvoja,
 I evo ti prsten s ruke moje,
 Pristojan je te desnice tvoje.
 I evo ti kolajna od zlata,
 Što junaci nose oko vrata,
 I evo ti draga kćerka moja
 Nek' ti bude zaručnica tvoja.
 Ali dara Jura ne htijaše
 Nego kralju tiho besidaše:
 Ne ću tvome daru ni jednome,
 Već zahvali Bogu velikome,
 Koji ti je u pomoći bio
 Od nemila zmaja izbavio,
 I obori sve idole stare
 Tere gradi crkve i oltare.
 A ja idem od mista do mista
 Pripovidať viru Isukrista.
 Sveti Juro, na tvoje poštenje
 Isprosi nam od Boga proštenje!

Zabilježio: Franjo Vujković

PORUKE UREDNIŠTVA

Poruke uredništva. Dragi rođe, evo nas opet tebi u pohode. Tri godine si bio bez svog kalendara i bez svog štiva. Nije naša krivnja. To je rat doneo. Mislili smo, da ćeš još i ovu godinu provesti bez svog kalendara, ali eto u zadnji čas nam uspelo opremiti našu dragu »Danicu« i poslati je, da potraži sve, što našim duhom diše. Skromna je naša ovogodišnja »Danica« i mršava. Nije čudo, ratna su vremena. Učinili smo, što se moglo, a do godine, ako Bog da, nadamo se da će opet biti kao i prijašnjih

godina pa i bolja i deblja. Ako ove godine i nije bogata sadržajem, puna je zato ljubavi prema svome rodu. A ljubav će nadoknaditi sve ostalo.

Primi je, dakle, rode, sa ljubavlju, kojom si je dosada primao. Čitaj je i širi, da dodje u svaku našu kuću.

Urednik

GA-GA RAT

Ruska narodna pripovijedka)

Našao mužik lonac novaca na gazdinu zemljištu i kaže ženi. A žena kao žena odmah gazdi kao s mrsnom kobasicom: Tako i tako, moj mužić našao lonac zlatnika... Lakome su oči pri pogači, te gazda zove odmah muža: — Tako i tako. Našao si novac na mojoj zemlji. Da si mi ga odmah predao....

— A ko ti to reče? — zapita muž.

— A ko drugi, nego tvoja žena. Dovedi je k meni!

Dodje muž kući, pa će ženi: — Čuj, draga ženice, planuo je rat. Srećom imamo ovu praznu jamu pred kućom. Ja ću te spustiti u jamu, a sam ću uhvatiti maglu...

I mužik spusti na konopu ženu. A onda pokrije jamu velikom suhom kožom, naspe žita, i dovabi guske i kokoši, koje stanu čeprkati, gakati i kokodakati. Kad su sve pozobale, mužik donese vruće vode i izlije na kožu, a voda procuri u jamu na ženu.... Malo poslije digne muž kožu, spusti konop i vikne ženi: — Rat se hvala Bogu svršio, hodi van.... I izvuče ženu iz jame, pa će joj:

— Draga ženo, poručio gazda, da dodjemo k njemu.... I podju. Kad do gazdine staje, zariče tele, a žena upita:

— Šta je to?

— Draga ženo, došli vrazi po gospodarevu dušu, pa se eto dere... razloži mužik i povede ženu ravno u kuću gazdinu.

— No ženo, — zapita gazda — je li istina, da je tvoj muž našao blago na mojoj zemlji?

— Dašto, kako ne bi našao — zabrža žena.

— A kada?

- Prije nego je planuo ga—ga rat.
 — A kad je bio taj ga—ga rat?
 — Prije nego je padala vruća kiša....
 — A kad je padala vruća kiša? — zapita radoznali gazda.
 — Prije nego su vrazi došli po tvoju dušu — odgovori žena mirno.

A gazda izbulji oči na ženu, pa će mužiku: — Vidim, da imaš ludu ženu. Ali sam ludji ja, koji sam ludi povjerovao..

I mužik zadrža nadjeno blago.

PASTIRICE

*Pastirice — curičice
 Igrale se s janjci
 Kroz kosu im prosuli se
 Sunca zlatni traci.*

*Po poljani zelen-travom
 Odu ovce pasom
 Cure male zapjevale
 Andjeoskim glasom:*

*»Daruj, Bože, našem stadu
 Vjekom sv'ježe trave,
 A mi mlade da rastemo
 Ko djevojke prave!«*

*Pastirice —, janjci moji,
 Ala ste mi drage
 Bunjevačkog roda što ste
 Pitome i blage.*

TI I JA

*Ti ćeš biti bijela ruža,
 A ja ružan trn,
 Ko mi dirne ružu moju,
 Prolit ću mu krv.*

*Ti ćeš biti miris cvijeta,
 A ja lahor lak.
 Širom svijeta miris cvijeta
 Pronosit ću blag.*

*Ti ćeš biti biser rosa
 Ja u rosi sjaj.
 Biser rosom blistajući
 Uživat ću raj.*

*Ti ćeš biti slavuj ptica,
 Ja slavujev glas.
 Pjevajući zorom ranom
 Svi će slušat nas.*

*Nebo plavo hram je Božji
 Ti si mu oltar.
 Na oltaru srce moje
 Božji ti je dar!*

KRONIKA

Mladonosci. Godina 1944. kraj svih ažlosnih datuma imale j nekoliko radosnih. Osim radosnog dana oslobodjenja od okupatora imali smo još dva vrlo radosna dana, kad su dva naša sina — jedan Bunjevac i jedan Šokac — Željko Kokić i Marin Kovačev prikazali Bogu svoje mlade mise.

Za tu radost, koju su nam pružili neka ih Bog blagoslovi.

Mijo Mandić. 9 siječnja 1945. god. umro je u Subotici u dubokoj starosti učitelj u miru — Mijo Mandić. Mandić j vrlo mnogo učinio za svoj narod kao učitelj, pisac i narodni borac. On je bio jedan od prvih i najujstrajnih suradnika biskupa Antunovića, a kadgod se bude govorilo o listu »Nevenu«, uvijek će se reći, da mu je pokretač bio Mijo Mandić.

Sva dobra djela, koja mu nisu ljudi platili, neka mu naplati dobri Bog.

ORIJAJŠI I PATULJCI

Prema onome, što je francuski učenjak Henrion napisao godine 1718 postoji danas na zemlji još samo veoma zakrčljali ljudski rod. Dok su naši praotci bili pravi kolosi, mi smo danas prema njima pravi patuljci. Henrion je tvrdio, da je naš praotac Adam bio visok 41 metar i 60 centimetara, a svakako nježnija pramajka Eva, bila je ipak visoka 40 metara! Nakon što su oni bili protjerani iz raja, izgleda da je i ljudski rast prilično stradao, jer je prema istom piscu, Abraham imao još samo 6.60 m, a Mojsije 4.70 m.

U zbilji naravno da nisu nikada postojali ljudi ni približno tako visokog rasta. U današnjoj Europi ubrajaju se ljudi u visini od 1.75—2 metra u ljude visokog rasta. Sve one, koji su viši od 2.10 metara nazivljemo već orijašima. Ljudi pak, koji su viši od 2.50 m, ubrajaju se medju najveće riedkosti.

Poznati orijaš nekoć bijaše vratar engleskog kralja Jakoba I., Walter Passous, koji bijaše visok 2.34 m. Njega je nadkrilio

čuveni Patrick O'Brin (Patrick Colter), koji je u 38 godini imao 2 68 m visine. On se znao često zabavljati time, da je svoju laticu pripaljivao na uličnim svjetiljkama. Uz njegovu smrt povezana je slijedeća anegdota:

Poznati anatom profesor William Hunter želio je na svaki način secirati tijelo ovog orijaša. Nu ovaj je to htio bezuvjetno spriječiti, jer je želio ući u nebesko carstvo čitav i nerazkoman, u svoj svojoj veličini. Stoga je ostavio dvojici ribara 200 funti šterlinga, ako se obavežu, da će njegovo tijelo odmah nakon njegove smrti bacati u more. Ovi su čestiti ljudi to doduše učinili, ali su ujedno lešinu povezali užetom, kojim je dotični profesor lešinu odmah izvukao iz mora, čim su se ribari udaljili. Tako su oni u isti mah zaradili na dva mjesta.

Š A L E

Požar: »U pomoć, u pomoć! Moja kuća je u plamenu!

»A gdje vam je žena!«

»Ona pazi, da mlijeko ne prekupi.«

Savjet. Bolesnik: »Jako me boli kad dišem.«

Liječnik: »E...onda ne dišite!«

Praktičan čovjek. U dva sata poslije ponoći jedan elegantni gospodin razgleda pažljivo pločnik pokraj Gradske štedionice.

»Jeste li štogod izgubili?« upita ga jedan prolaznik.

»Da, izgubio sam hiljadu dinara.«

»Jeste li sigurni, da ste novac baš ovdje izgubili?«

»Ne... izgubio sam ga kod crkve Svetog Roka, ali tražim ga ovdje, jer se ovdje bolje vidi...«

Iz škole. Učitelj je tumačio povijest Svete Zemlje. Pri tom je opisao teška i naporna putovanja hodočasnika, koja su vrlo dugo trajala. Da se uvjeri o pažnji djece, zapita mesareva Joška:

»Bi li ti stigao danas popodne odavle u Svetu Zemlju?«

Joško: »Popodne nemam vremena, jer moram pomagati ocu nadijevanje kobasica.«

Kod seoskog berbera. »Hvala lijepa, vi pljujete na sapun, da napravite sapunicu.«

»To radim samo za strance. Domaćima pljujem ravno na bradu.«

Najstrašnije. »Reci mi, Perice, što je bilo najstrašnije za vrijeme općeg potopa?«

»Bilo je najstrašnije to, što onda još nije bilo kišobrana.«

Iz škole. Učitelj: »Djeco, tko zna, što je to jarac?«

Perica: »Jarac je muž od koze.«

Svekar i snaja. Svekar: »Deder, snajo, donesi mi u ovom bokaliću vina.«

Snaja dohvati bokalić i ode u podrum po vino. Poslije nekog vremena se vrati, pa kaže svekru, da nema više vina u podrumu, pa da nije mogla donijeti.

Svekar ljutito: »Ti donesi, ako i nema!«

Snaja dohvati ponovo bokal, ode u podrum i nakon nekoliko minuta se vrati natrag, te stavi pred svekra prazan bokal.

Svekar uzme bokal, zagleda se u njega, pa kad vidi, da je prazan, reče: »Tu nema ništa.«

Snaja: »Vi pite, ako i nema.«

Rdjavi razumio. Majka kara svoga sina: »Vojmire, koliko sam ti puta već rekla da ne mičeš i ne škripiš tom stolicom! Gdje su ti uši?«

»Ali, mamice, ne mogu valjda ušima micati stolicu!?«

Uljudnost. Bilo je to još davno, kada je neki gazda načinio grofu vlastelinu ovakov račun o šteti: »Vaše grofovske milosti blagostivni svinji dostojali su se milostivo pojesti moj prepokorni krompir. Ta šteta je slobodna iznositi 9 for.«

Daleki rod. Učitelj: Što se razumijeva time kad se veli daleki rod?«

Djak: »Kada tko ima strica, koji je pobjegao nekamo u Tursku.«

To ne će podnijeti. Tamničar: »Prpiću, pripravite se, doći će sudija da vam obznani, da ćete sutra ujutro biti obješeni.«

Prpić: »Ujutro iza doručka?«

Tamničar: »Ne, nego prije, u šest sati.«

Prpić: »U šest? Na prazan želudac? To ne ću moći podnijeti!«

Pusta želja. Kad se čika Lovro prvi put vozio morem, navalila velika oluja, a on stao vikati:

»Gospodine kapetane, gospodine kapetane, zaustavite, da izadjem iz ladje.«

Odobreno od VOJNE CENZURE za
Vojvodinu pod br. 31 od 26 januara 1945 god.

Štampano u Vojnoj štampariji GLOBUS Subotica Šenoe ul 12.